

Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

2016-2019

Apeldoorn, Brummen, Epe, Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Nunspeet, Oldebroek, Putten, Voorst, Zutphen

Besluit

Aan de gemeenten in de regio wordt een akkoord gevraagd op volgende punten:

- Instemmen met de visie en uitgangspunten zoals verwoord in hoofdstuk 3;
- Instemmen met de aanpak zoals beschreven in bijlage 1;
- Instemmen met het integreren van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling in de lokale aanpak sociaal domein;
- Instemmen met de verdeling van de middelen zoals beschreven in hoofdstuk 4;
- Instemmen met de communicatie en verantwoording zoals beschreven in hoofdstuk 5.

CONCEPT

Inhoudsopgave

Blz. 3	Inleiding
Blz. 5	Beleidskaders en actuele ontwikkelingen
Blz. 8	Doelen, visie en uitgangspunten
Blz. 12	Financiering
Blz. 14	Communicatie en verantwoording
Blz. 15	Bijlage 1 Uitvoeringsagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
Blz. 26	Bijlage 2 Lokale paragraaf
Blz. 27	Bijlage 3 Evaluatie 'De Onmacht Voorbij 2012-2015'

CONCEPT

Inleiding

Noodzaak tot nieuw beleidskader

De regionale nota 'De onmacht voorbij' (april 2011) vormde het belangrijkste kader voor de keten van huiselijk geweld en kindermishandeling voor de periode 2012-2015. Het betreft een nota voor 14 regiogemeenten. Deze nota bepaalde het beleid tot en met het jaar 2015. Om het bestaande beleid, de ketensamenwerking en de samenhang met het beleid inzake huiselijk geweld en kindermishandeling te versterken hebben de 35 centrumgemeenten voor vrouwenopvang, bij monde van de VNG toegezegd elk een zogenoemde 'regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling' op te stellen. De staatssecretaris van VWS heeft daarbij onderstreept dat met de invoering van de nieuwe Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) alle gemeenten verantwoordelijk zijn voor een sluitende aanpak op het gebied van geweld in huiselijke kring. De centrumgemeenten hebben hiermee geen juridische status meer om besluiten te nemen namens de regio. Het systeem van financiering via de centrumgemeenten is wel intact gebleven, op voorwaarde dat er in elke regio betere sturing en samenhang in beleid komt. Dit moet worden vastgelegd in de regiovisies (eens per vier jaar), waarbij alle gemeenten akkoord gaan met de inzet van de regionale middelen.

Regio-indeling

De regio waarvoor het beleidskader is opgesteld bestaat uit 14 gemeenten:

- Apeldoorn;
- Brummen;
- Epe;
- Elburg;
- Ermelo;
- Harderwijk;
- Hattem;
- Heerde;
- Lochem;
- Nunspeet;
- Oldebroek;
- Putten;
- Voorst;
- Zutphen.

Afstemming

Er is echter ook afstemming nodig met andere regio's. Veilig Thuis (het voormalige Steunpunt Huiselijk Geweld en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling) bedient ook de Achterhoek. De Achterhoek valt onder de reeds vastgestelde Regiovisie Arnhem. Daarnaast is er sprake van drie jeugdzorgregio's: Achterhoek, Noord- Veluwe en Midden-IJssel/Oost Veluwe. Dit maakt het van groot belang om voor wat betreft de afspraken met Jeugdbescherming Gelderland goed met elkaar af te stemmen.

Ten slotte stemt centrumgemeente Apeldoorn af met de Gelderse centrumgemeenten Arnhem, Ede en Nijmegen als het gaat om de afspraken met Moviera.

Van beleidskader naar Transformatie-agenda

De regio heeft ervoor gekozen om in plaats van een regiovisie een Transformatieagenda op te stellen. Dit document bevat zowel het beleid op hoofdlijnen als concrete actiepunten voor de komende jaren. De Transformatieagenda wordt samen met gemeenten, uitvoerende organisaties en cliënten(vertegenwoordigers) opgesteld en moet gedurende de beleidsperiode 2016-2019 een dynamisch document blijven.

Couleur locale

Het voordeel van regionaal beleid is dat er in gezamenlijkheid vaak effectiever en efficiënter kan worden opgetrokken. In deze Transformatieagenda staan dan ook de regionale doelen, visie en uitgangspunten verwoord. Naast de regionale aandachtspunten is echter het aanscherpen van lokaal beleid, passend bij de context van de betreffende gemeente van groot belang. Waar dit wenselijk wordt geacht kan de lokale paragraaf als aanvulling op de regionale agenda worden uitgewerkt en vastgesteld in bijlage 2.

Definities huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Het kan gaan om lichamelijk, psychisch of seksueel geweld. Huiselijk geweld kan de vorm aannemen van (ex-)partnergeweld, eerge relateerd geweld, kindermishandeling, jeugdprostitutie, verwaarlozing van ouderen of geweld tegen ouders.

Met 'huiselijke kring' worden (ex-)partners, familieleden en huisvrienden bedoeld. Het woord huiselijk verwijst niet naar de plaats van het delict (het kan zowel binnenshuis als buitenshuis plaatsvinden) maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer.

Kindermishandeling is elke bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die ouders of andere volwassenen (actief of passief) bij kinderen opdringen. Gezien de specifieke afhankelijkheidsrelatie wordt bij kindermishandeling ernstige fysieke en psychische schade berokkend. Het kan gaan om: seksuele mishandeling, fysieke mishandeling, emotionele/psychische mishandeling, fysieke verwaarlozing, emotionele/psychische verwaarlozing en getuige zijn van huiselijk geweld.

2. Beleidskaders en actuele ontwikkelingen

2.1 Internationale verdragen

Er zijn twee internationale verdragen die specifiek betrekking hebben op huiselijk geweld en kindermishandeling. **Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind** is op 8 maart 1995 door Nederland geratificeerd. De Kinderombudsman monitort de naleving van dit verdrag door Nederland. In dit verdrag is een specifiek artikel gewijd aan kindermishandeling:

Art. 19 Bescherming tegen kindermishandeling

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid neemt maatregelen ter preventie en signalering hiervan en zorgt voor opvang en behandeling.

Het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld is op 9 juni 2015 aangenomen door de Tweede Kamer. Het verdrag heeft tot doel een krachtige impuls te geven aan het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Met de ratificering is Nederland verplicht maatregelen te treffen gericht op het voorkomen van geweld, het beschermen van slachtoffers en het berechten en bestraffen van daders. Op deze manier wordt getracht het geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld op pan-Europees niveau verder terug te dringen. De uit het verdrag voortvloeiende verplichtingen stemmen overeen met Nederlands beleid ten aanzien van de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld en de voorzieningen die daartoe in Nederland zijn getroffen, zoals vastgelegd in de Wmo 2015.

2.2 Nationale wettelijke kaders

Relevante wettelijke kaders op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn de **Wmo 2015**, de **Jeugdwet**, de **Wet Tijdelijk Huisverbod**, de **Wet Meldcode** en de **Huisvestingswet**.

In de Wmo 2015 is opgenomen dat elke burger recht heeft om vrij te zijn van het risico op geweld uit huiselijke kring. Er moet voor iedereen in de thuissituatie – en als dat niet kan, elders – een veilige plek zijn. De nieuwe wet bevat tevens nadrukkelijk de opdracht om huiselijk geweld te voorkomen. Gemeenten hebben daarmee een grotere rol gekregen bij de aanpak van geweld in huiselijke kring. In de Wmo 2015 wordt een brede definitie van (slachtoffers van) geweld in huiselijke kring gehanteerd. Zowel vrouwen als mannen, minderjarigen en ouderen, moeten door alle gemeenten worden beschermd en ondersteund. In de Wmo 2015 wordt niet langer over vrouwenopvang gesproken, omdat de noodzaak van opvang vanwege (dreiging van) huiselijk geweld zich niet beperkt tot vrouwelijke slachtoffers; ook mannen worden hier mee geconfronteerd. Voor mensen in nood moet het niet uitmaken bij welke gemeente zij aankloppen. In alle gevallen moet de veiligheid worden geborgd. Met het oog hierop is de eis van landelijke toegankelijkheid in de Wmo 2015 opgenomen, namelijk dat een persoon die veilige opvang nodig heeft, ook in een andere gemeente terecht kan.

Vanuit de oude Wmo (prestatieveld 2) waren gemeenten al verantwoordelijk voor de preventie van kindermishandeling. Met de decentralisatie van de jeugdzorg is de verantwoordelijkheid voor de aanpak van kindermishandeling nadrukkelijker dan voorheen bij de gemeenten komen te liggen. Waar de gemeenten tot 2015 vooral taken hadden in de preventie van kindermishandeling zijn ze nu verantwoordelijk voor het hele spectrum: signalering, diagnostiek, hulp en behandeling bij kindermishandeling.

De Wet Tijdelijk Huisverbod en de Wet Meldcode zijn al eerder in werking getreden. Het huisverbod houdt in dat een pleger van huiselijk geweld in beginsel tien dagen zijn of haar woning niet meer in mag en in die periode ook geen contact mag opnemen met de partner of de kinderen. De maatregel biedt de mogelijkheid om in een noodsituatie te voorzien in een afkoelingsperiode waarbinnen de nodige hulpverlening op gang kan worden gebracht en escalatie kan worden voorkomen. Het huisverbod kan ook worden opgelegd bij kindermishandeling of een ernstig vermoeden daarvan. Het huisverbod wordt in de vorm van een beschikking uitgereikt door de burgemeester of door de politie indien zij daartoe wordt gemandateerd. De burgemeester kan afhankelijk van de situatie het huisverbod verlengen tot maximaal vier weken. Een uithuisgeplaatste die zich niet aan het huisverbod houdt, kan maximaal twee jaar gevangenisstraf krijgen of een taakstraf. De uithuisgeplaatste heeft de mogelijkheid om tegen het huisverbod in beroep te gaan bij de bestuursrechter.

De Wet Meldcode verplicht organisaties en individuele beroepsbeoefenaren in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie met een meldcode te werken. Deze verplichte meldcode betreft alle geweld in afhankelijkheidsrelaties: huiselijk geweld, kindermishandeling, ouder(en)mishandeling, eengerelateerd geweld (waaronder huwelijksdwang, achterlating in land van herkomst) en vrouwelijke genitale verminking. De wet is binnen de gemeenten van toepassing op ambtenaren die betrokken zijn bij de uitvoering van de Leerplichtwet. Daarnaast zijn gemeenten verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de meldcode bij organisaties in de kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg. De meldcode kent vijf stappen:

1. in kaart brengen van signalen;
2. collegiale consultatie en zonodig raadplegen Veilig Thuis of een deskundige op het terrein van letselduiding;
3. gesprek met cliënt;
4. wegen van het geweld of de kindermishandeling, bij twijfel altijd Veilig Thuis raadplegen;
5. beslissen: hulp organiseren of melden.

Per 1 januari 2015 is de nieuwe **Huisvestingswet** van kracht. Hierin wordt geregeld dat gemeenten urgentie moeten verlenen aan slachtoffers van geweld die in de opvang verblijven (artikel 12). Als gemeenten een urgentiesysteem hebben, moeten ze slachtoffers van huiselijk geweld voorrang geven. Voor de regio Apeldoorn is met de corporaties afspraken gemaakt over aantallen 'urgentiewoningen', ook voor bijzondere doelgroepen. Hierdoor is de noodzaak van een huisvestingsverordening vervallen.

2.3 Actuele ontwikkelingen

Relevante actuele ontwikkelingen zijn de **vorming van Veilig Thuis**, de **Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties** door het Ministerie van VWS en het **Programma RegioAanpak Veilig Thuis** door de VNG en de Federatie Opvang.

Veilig Thuis is de samenvoeging van het Algemeen Steunpunt Huiselijk Geweld (inclusief meldpunt Jeugdprostitutie) en het Algemeen Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Per 2015 werken Stimenz, Moviera en Jeugdbescherming Gelderland hierin samen.

De rijksoverheid voert een groot aantal maatregelen door om de Aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties (waaronder geweld in huiselijke kring) te versterken en de positie van slachtoffers te verbeteren. Rode draad bij deze geïntensiveerde aanpak is de ketenbenadering: voorkomen – signaleren – stoppen – opvang – nazorg. Daarbij wordt gefocust op ouderenmishandeling, kindermishandeling, preventie van geweld in afhankelijkheidsrelaties, kwaliteit van de vrouwenopvang, huiselijk geweld en seksueel geweld, de relatie tussen geweld in huiselijke kring en dierenmishandeling en zelfbeschikking.

Het Programma RegioAanpak Veilig Thuis werkt aan een verbeterd stelsel voor het aanpakken van huiselijk geweld. Hiervoor is 10 miljoen euro beschikbaar gesteld door het rijk. Het programma richt zich op volgende zaken:

- regiovisies, opgesteld door centrumgemeenten samen met regiogemeenten;
- basiskwaliteit;
- kinderen in de opvang;
- vrouwen die te maken hebben met extreme stalking;
- knooppunt huwelijksdwang en achterlating;
- slachtoffers van mensenhandel;
- ouderenmishandeling;
- instellen van een landelijk telefoonnummer Veilig Thuis;
- mannenopvang;
- inspelen op nieuwe ontwikkelingen en vormen van geweld;
- veilige opvang van specifieke groepen, o.a. slachtoffers van eengerelateerd geweld, slachtoffers van loverboys, vrouwen die slachtoffer zijn van extreme geweldsdreiging;
- multidisciplinaire aanpak (MDA++).

Met name de multidisciplinaire aanpak (MDA++) gaat de komende jaren waarschijnlijk een prominente rol spelen voor de regio. Op landelijk niveau hebben de wethouders ingestemd om een multidisciplinaire aanpak te organiseren voor acute en structurele onveiligheid.

Bij de acute vorm gaat het bijvoorbeeld om kinderen die seksueel zijn misbruikt of ernstig mishandeld en om slachtoffers van verkrachting of huiselijk geweld met ernstig lichamelijk letsel. Bij structureel ernstige onveiligheid betreft het gezinnen waar kinderen in voortdurende onveiligheid opgroeien, huishoudens waar voortdurend ernstige en complexe vormen van geweld aan de orde zijn, extreme stalking, ernstig eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling

Uit onderzoek blijkt 60% van het geweld in gezinnen niet stopt, ondanks allerlei interventies. De multidisciplinaire aanpak behelst een gezamenlijke analyse en aanpak van hulpverlening, zorg, politie en justitie. Per casus wordt het MDA+++team samengesteld met professionals uit verschillende instanties. Met een vast contactpersoon voor het hele gezin die uitlegt wat er gebeurt, de hulp organiseert en op elkaar afstemt. Hierbij wordt uitgegaan van 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur en ligt er de nadruk op dat gezinsleden vanaf het eerste moment meepraten over de aanpak.

MDA++ behelst ook dat een slachtoffer van acuut ernstig (seksueel) geweld medisch en forensisch onderzoek, zorg en hulp op één plek krijgt en een vaste contactpersoon. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de reeds bestaande Centra voor Seksueel Geweld.

3. Doelen, visie en uitgangspunten

In de aanloop naar deze Transformatieagenda is samen met gemeenten, organisaties en cliëntvertegenwoordigers een evaluatie opgesteld (zie bijlage). Deze evaluatie benoemt successen en verbeterpunten en is benut om de doelen, visie en uitgangspunten en concrete acties voor de komende jaren te bepalen.

Doelen

Twee doelen staan de komende jaren centraal:

- Iedereen is zich bewust van de schadelijke gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling en voelt zich medeverantwoordelijk, waardoor tijdig wordt gesignaleerd en actie wordt ondernomen. Het resultaat is dat de duur van het geweld wordt verkort wat bijdraagt aan het duurzaam stoppen van geweld;
- Onder casusregie wordt huiselijk geweld en kindermishandeling zo snel mogelijk gestopt en wordt efficiënt en effectief samengewerkt met betrokkenen aan een duurzaam veilige thuissituatie.

Visie en uitgangspunten

Voor de regio Noord- en Oost-Veluwe kan de visie worden verwoord in zeven onderdelen:

1. Iedereen heeft recht op een veilig thuis;
2. De signalering en aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is een verantwoordelijkheid voor de hele samenleving;
3. Voor iedereen die met huiselijk geweld en kindermishandeling te maken heeft of krijgt (slachtoffers, plegers en omstanders) is een sluitend ondersteuningsaanbod voorhanden, passend bij zijn of haar situatie. Het voorkomen en doen stoppen van onveiligheid staat voorop;
4. De ondersteuning aan slachtoffers, plegers en omstanders van huiselijk geweld of kindermishandeling is zichtbaar en laagdrempelig;
5. De ondersteuning staat in het teken van het versterken van de eigen kracht, zelfredzaamheid en participatie van alle betrokkenen;
6. Veilig Thuis en het lokale veld werken optimaal samen; voor betrokkenen en zijn/haar gezinssysteem wordt zoveel mogelijk gewerkt volgens 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur;
7. De ambitie om optimale ondersteuning voor betrokkenen van (potentieel) huiselijk geweld en kindermishandeling te realiseren vraagt om werkendwijs ontwikkelen en waar nodig bijstellen. We leren en verbeteren in gezamenlijkheid.

Ad 1 Iedereen heeft recht op een veilig thuis

In de Wmo 2015 is aan het begrip 'maatschappelijke ondersteuning' ten opzichte van de oude Wmo het element van veiligheid in de gemeente toegevoegd. Het gevoel van veiligheid voor burgers is een wezenlijk onderdeel van de mogelijkheid tot participatie. Het gaat daarbij om veiligheid in de zin van vrij zijn van het risico op geweld uit huiselijke kring. Er moet voor iedereen in de thuissituatie – en als dat niet kan, elders – een veilige plek zijn. De gemeenten in de regio zetten zich in om een veilig thuis voor al haar inwoners mogelijk te maken. Hiervoor wordt de volledige Doeluitkering Vrouwenopvang ingezet, zodat alle middelen ten goede komen aan dit beleidsdoel. De uitvoerende organisaties ontvangen middelen ten behoeve van het

uitoefenen van hun taken. Dit betreft de samenwerkende organisaties binnen Veilig Thuis en de vrouwenopvang (Moviera, Stimenz en Jeugdbescherming Gelderland) en de organisatie die plegeropvang biedt (Iriszorg).

Ad 2 De bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling is een verantwoordelijkheid voor de hele samenleving

Niet alleen de overheid heeft een rol in het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling. We zijn daar als samenleving gezamenlijk voor verantwoordelijk. Een belangrijk thema hierbij is handelingsverlegenheid. Met handelingsverlegenheid wordt bedoeld de twijfel en aarzeling die sommige mensen ondervinden als zij aanlopen tegen (potentiële) situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat dit veel voorkomt is goed te begrijpen en erg menselijk. We bemoeien ons immers niet graag ongevraagd met andermans privéleven. Toch is handelen enorm belangrijk om escalatie van de situatie voor alle betrokkenen te voorkomen. Dit handelen kan bestaan uit het bespreekbaar maken van de signalen met de betrokkenen, het consulteren van Veilig Thuis of het doen van een melding. Professionals die beroepshalve met situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling in aanraking kunnen komen, moeten conform de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling weten welke stappen zij in die gevallen moeten zetten. Deze afspraken worden jaarlijks opgenomen in de subsidie- en inkooprelaties van de gemeenten. Daarnaast wordt hier met een aangepaste Zorgroutekaart, voorlichting en trainingen opnieuw aandacht aan besteed op lokaal niveau.

Ook is er aandacht voor de vele vrijwilligers die (dreigend) geweld kunnen signaleren.

Ad 3 Voor iedereen die met huiselijk geweld en kindermishandeling te maken heeft of krijgt is een sluitend ondersteuningsaanbod voorhanden, passend bij zijn of haar situatie. Het voorkomen en doen stoppen van onveiligheid staat voorop

Er wordt ingezet op 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur en een multidisciplinaire aanpak voor zorgmijders en chronische problematiek. Hierbij wordt enerzijds aangesloten op de landelijke ontwikkelingen en anderzijds geïnvesteerd in afschaling naar het lokale veld met de beschikbaarheid van een sluitende aanpak zonder wachtlijsten.

Daarnaast wordt ingezet op oudermishandeling, ouderenmishandeling, eerge relateerd geweld en mensenhandel. Er is hiervoor specifieke expertise nodig om een sluitend ondersteuningsaanbod mogelijk te maken. Per jaar staat inzet op een van de specifieke vormen van geweld centraal bij de uitvoerende organisaties, in afstemming met het lokale veld en de veiligheidsketen. De specifieke vormen van geweld waar de focus op komt te liggen is vastgesteld naar aanleiding van de evaluatie.

Ouder(en)mishandeling

Mishandeling van ouderen door familieleden of bekenden en mishandeling van ouders door kinderen zijn onderbelichte problemen waar weinig zicht op is. Jaarlijks worden naar schatting 200.000 ouderen van boven de 65 jaar mishandeld door partners, familie, huisvrienden of zorgverleners. Vaak begint het klein: stevig beetpakken als iemand niet luistert of boodschappen doen met het huishoudgeld van de ander. Regelmatig gaat het van kwaad tot erger. Een glijdende schaal, waarbij zowel de pleger als het slachtoffer zo hun eigen excuses hebben om de mishandeling niet te willen zien. In alle gevallen gaat het om slachtoffers die afhankelijk zijn van hun kinderen, aanverwanten of hulpverleners (bijvoorbeeld ontspoorde mantelzorgers). Hierin spelen de dubbele vergrijzing en de toename van dementerende ouderen, die door hun eveneens oudere echtgenoten of kinderen worden verzorgd, een grote rol. Oudermishandeling wordt gedefinieerd als 'elke gewelddadige interactie in een samenlevingsverband waardoor een ouder onderdrukt of gekrenkt wordt'. Het gaat om regelmatig terugkerende fysieke en psychische gewelddadigheden door een (meestal) inwonend kind op één of beide ouders. Oudermishandeling is één van de meest verzwegen en onderschatte vormen van geweld in huiselijke kring. Voor veel ouders is het toegeven van geweld gepleegd door hun kinderen

nog taboe. Zij schamen zich voor het feit dat ze er niet in geslaagd zijn een gelukkig gezin op te bouwen en voelen zich mislukt in hun ouderrol. Oudermishandeling begint vaak met toenemend verbaal geweld tussen het 12e en 14e levensjaar. Dit pleit voor vroegsignalering bij de start van de pubertijd. Dat kan in samenwerking met de scholen, het CJG, AMW, SMW, de huisartsen en JGZ. In onze regio willen wij ouderen- en oudermishandeling onder de aandacht brengen van alle betrokkenen, wat tot betere signalering en tijdiger ingrijpen moet leiden.

Eergerelateerd geweld

Deze vorm omvat alle vormen van geweld, omwille van de geschonden familie-eer: fysiek geweld (waaronder vrouwelijke genitale verminking), geestelijk geweld, huwelijksdwang en achterlating in land van herkomst. De eer is overigens pas echt geschonden als de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken. De familie van het slachtoffer en de collectieve mentaliteit van de betreffende groep/samenleving speelt hierbij een belangrijke rol. Zij stemmen er veelal mee in en doen soms actief mee aan de eerzuivering. Vooral meisjes en vrouwen worden slachtoffer van eergerelateerd geweld vanwege schending van de zedelijke familie-eer. Te denken valt aan: westers georiënteerd raken, verboden relatie, voorhuwelijksse seksrelatie of een gedwongen huwelijk weigeren. Dit geldt voor zowel vrouwen als mannen. Het zijn vormen van geweld die dagelijks in onze samenleving voorkomen en betreft vooral culturen rond de Middellandse Zee, het Midden-Oosten, Zuid- en Centraal-Azië. Maar ook onder Roma, Hindoestaanse en orthodox-christelijke gemeenschappen in Nederland komt eergerelateerd geweld voor. Nog te vaak wordt gedacht dat het ‘in onze gemeente niet voorkomt.’ Over het algemeen weten reguliere hulpverleners onvoldoende wat zich achter de voordeuren afspeelt. Samenwerking met (allochtone) sleutelfiguren en vertrouwenspersonen is nodig voor een eensgezinde aanpak van de complexe culturele geweldszaken en schadelijke praktijken. Geregeld voelt de westers georiënteerde professional zich machteloos en onderneemt hij/zij soms goed bedoelde initiatieven die juist averechts werken. Kennis over eergerelateerd geweld/schadelijke traditionele praktijken is van belang voor het maken van een goede analyse van achtergronden, motieven, feiten en omstandigheden, zodat effectieve interventie/hulpverlening mogelijk is. Kennis van onderlinge relaties in eerculturen, gezichtsverlies en eerherstel is essentieel voor het handelen en vooral het niet-handelen. Hierbij bouwen we voort op onze ervaring die opgedaan is in de afgelopen jaren, zoals bijvoorbeeld het huisbezoekproject rondom vrouwelijke genitale verminking.

Mensenhandel

De laatste jaren is er veel aandacht voor (de gevolgen van) mensenhandel. Vaak zijn het (allochtone) vrouwen of jonge meisjes die daar slachtoffer van zijn. Soms betreft het drama's die zich dicht bij huis afspelen: meisjes die via internetcontacten slachtoffer worden van ‘loverboys’. In onze regio willen wij deze problematiek stevig op de kaart zetten en onvrijwillige prostitutie aanpakken. Hierbij wordt voortgeborduurd op de ervaringen die zijn opgedaan met het uitstapprogramma prostitutie dat vanuit het Veiligheidshuis wordt ingezet.

Ad 4 De ondersteuning aan slachtoffers van huiselijk geweld of kindermishandeling is zichtbaar en laagdrempelig

Veilig Thuis moet door slachtoffers, plegers en betrokkenen van huiselijk geweld makkelijk te vinden zijn en laagdrempelig zijn. Lokale, regionale en landelijke campagnes zijn hierbij een hulpmiddel. Daarnaast moeten de lokale teams behept worden met kennis van huiselijk geweld, kindermishandeling en specifieke vormen van geweld wanneer deze voor ondersteuning of nazorg bij de lokale teams in beeld komen.

Ad 5 De ondersteuning staat in het teken van het versterken van de eigen kracht van alle betrokkenen

Het werken volgens 1 gezin – 1 plan – 1 regisseur blijft een thema in de komende periode. De eigen kracht en het cliëntperspectief staan hierbij centraal. Ondersteuning wordt gegeven daar waar dat nodig is. Afschaling naar het lokale veld vindt zo snel mogelijk plaats en situaties worden zo spoedig mogelijk genormaliseerd. De tijd in de opvang is zo kort als mogelijk. Dit past in de ingezette beweging van opvang naar ambulante hulpverlening. Er wordt gewerkt vanuit de belevingswereld van de cliënt. Het cliëntperspectief staat dan ook centraal. Uitgangspunt is dat de betrokkene (pleger, slachtoffer en het gezinssysteem) de ondersteuning als helpend ervaart en de geweldsspiraal wordt doorbroken. Daarom wordt in de verantwoording die de uitvoerende organisaties afleggen meer aandacht besteed aan kwalitatieve verantwoording, meer vanuit cliëntperspectief. Dit betreft een ontwikkelopgave die samen met ambtenaren, managers van betrokken instellingen en waar mogelijk cliënten wordt uitgewerkt.

Ad 6 Veilig Thuis en het lokale veld werken optimaal samen; voor betrokkenen en het systeem wordt zoveel mogelijk gewerkt volgens 1 gezin – 1 plan – 1 regisseur

Veilig Thuis mag krachtens de wet Wmo 2015 specifieke gegevens verwerken. Deze mogen niet zondermeer gedeeld worden met andere partijen. Dit wil echter niet zeggen dat er geen goede afspraken gemaakt kunnen worden over informatie delen waar dit relevant is, terugkoppeling over en weer en op- en afschaling. Veilig Thuis speelt een belangrijke rol in het versterken van de lokale teams door middel van deskundigheidsbevordering en consultatie. Er wordt zoveel mogelijk gewerkt volgens 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Waar een gezinssysteem niet (langer) in staat is zelf regie te voeren, wordt dit tijdelijk overgenomen. Er wordt zoveel mogelijk gewerkt binnen het vrijwillige kader. Waar dit niet (meer) mogelijk is, komt het gedwongen kader in beeld.

Ad 7 De ambitie om optimale ondersteuning voor betrokkenen van (potentieel) huiselijk geweld en kindermishandeling te realiseren vraagt om werkendewijs ontwikkelen en waar nodig bijstellen. We leren en verbeteren in gezamenlijkheid.

Zoals in de inleiding benoemd moet de Transformatieagenda een levend document zijn waar alle partijen (gemeenten, organisaties en cliënten) bij betrokken blijven. Samen leren en transformeren is tenslotte een doorlopend proces. Om het wiel niet alleen uit te vinden worden de genoemde onderwerpen nader uitgediept in samenspraak met gemeenten, uitvoerende organisaties en cliënten(vertegenwoordigers).

Genoemde doelen, visie en uitgangspunten en doelen zijn verder uitgewerkt in het schema in bijlage 1.

4. Financiering

Apeldoorn ontvangt als centrumgemeente de Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang. Deze wordt in zijn geheel ingezet voor de regionale taken op het gebied van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. De besteding van de middelen is in onderstaande tabel in meerjarenperspectief weergegeven. Het Ministerie van VWS is akkoord gegaan met het verzoek van de gemeente Apeldoorn en Zwolle om Hattem per 2016 formeel toe te voegen aan de Vrouwenopvang regio. Dit zal leiden tot een kleine bijstelling van de doeluitkering.

Regionaal Meerjarenperspectief Huiselijk Geweld en Kindermishandeling				
Omschrijving	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
Ambtelijke capaciteit	49.802	50.436	50.850	51.249
Subsidie Moviera	1.474.000	1.543.656	1.600.000	1.616.000
Stimenz Veilig Thuis	942.548	836.974	853.713	862.250
Activiteiten kosten	192.000	123.220	163.246	164.879
Daderkamer	15.241	15.393	15.393	15.547
MD-project	10.000	40.000	100.000	101.000
Opvangen voor- en nadelen in lasten en baten	114.815-	41.105-	66.642	67.308
	2.568.776	2.568.574	2.849.844	2.878.233

In het meerjarenperspectief is een post opgenomen om voor- en nadelen in de budgetten op te vangen. Die fluctuaties worden veroorzaakt door een aantal ontwikkelingen, zoals:

- de wijziging van de decentralisatie uitkering in een objectief verdeelmodel. Pas in 2018 stijgt die uitkering significant;
- het invoeren van een integrale trajectprijs bij Moviera. Hierop rust een inverdientaakstelling;
- extra kosten voor de invoering van Veilig Thuis in 2016;
- de laatste tranches van de taakstelling uit de Apeldoornse Meerjarenprogrammabegroting 2014 – 2017.¹

¹ De Apeldoornse gemeenteraad heeft in 2013 besloten tot een kleine bezuiniging op het budget voor Vrouwenopvang. Dit is verwerkt in de subsidie aan Moviera. De middelen die Apeldoorn ontvangt vanuit de Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang worden in de periode 2016-2019 in zijn geheel ingezet voor de regio.

Voor de regio Apeldoorn wordt in 2016 en 2017 een klein nadeel verwacht omdat deze ontwikkelingen niet synchroon lopen. Deze nadelen worden echter nagenoeg opgevangen door een overschot in 2015, waarmee de financiële regionale middelen binnen de regio voor vrouwenopvang beschikbaar blijven.

Met ingang van 2018 is sprake van een financieel evenwichtige situatie met een klein positief saldo. We moeten hierbij wel wijzen op een aantal risico's. Zo kan de decentralisatie uitkering in de komende jaren lager uitvallen, omdat het Rijk nog middelen kan uittrekken ten behoeve van voorzieningen die niet regionaal, maar landelijk worden gefinancierd. Verder wordt volop gewerkt aan het project Veilig Thuis. Het uitgangspunt is dat die taak ten minste budgettair neutraal wordt uitgevoerd, maar het project is nog volop in ontwikkeling. Ook moet Moviera haar inderdientaakstellingen waarmaken.

Nadere toelichting op de wijzigingen in decentralisatie uitkering

Van oudsher drukten de kosten van de opvanglocatie Oosterbeek van Moviera op de subsidie van Arnhem, terwijl daar vrouwen uit de hele provincie een intake en analyse kregen. Die kosten konden door Arnhem worden betaald omdat het verdeelmodel van de Decentralisatie uitkering Vrouwenopvang was gebaseerd op een historische verdeling van de middelen. Maar omdat vanaf 2015 de verdeling plaats gaat vinden op grond van een objectieve verdeelsleutel, zullen ook de andere regiogemeenten Apeldoorn, Nijmegen en Ede in deze kosten gaan bijdragen. Daarom werkt Moviera in de komende jaren toe naar een integrale kostprijs per traject (per cliënt) - waarin nu dus een reëel stukje dekking voor de analysefase zit – en gaat Apeldoorn per cliënt meer betalen. Er zijn met Moviera afspraken gemaakt over een ingroeimodel. In de komende jaren wordt gevolgd of dit financieringssysteem naar tevreden werkt.

Nadere toelichting op de financiering van Veilig Thuis

In overleg met de betrokken organisaties van Veilig Thuis is er voor 2016 een begroting opgesteld. Hierin zijn ook de middelen uit de Jeugdzorgbudgetten betrokken voor het voormalige AMK-deel. Dit budget valt niet binnen het begrotingskader van deze nota.

Nadere toelichting op de activiteitenkosten

In 2016 is in de activiteitenkosten rekening gehouden met de extra inspanningen die nodig zijn om Veilig Thuis door te ontwikkelen en een zorgvuldig proces te voeren als het gaat om de definitieve rechtsvorm van Veilig Thuis. In 2017 zal, voor zover we dat nu kunnen inschatten, de nadruk liggen op de voorbereidingen van de uitrol van de Multidisciplinaire aanpak (MDA++). Deze moet in 2018 immers operationeel zijn. Hierdoor zullen er in 2017 iets minder activiteiten rondom andere onderwerpen worden uitgevoerd dan in 2018 en 2019. Dit verklaart de 'dip' in activiteitenkosten in 2017.

5. Communicatie en verantwoording

5.1 Communicatie

Zoals in de visie en uitgangspunten is verwoord heeft elke inwoner van de regio en elke professional een verantwoordelijkheid in het voorkomen, signaleren en melden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hiervoor wordt jaarlijks een communicatiekalender opgesteld waarin de specifieke activiteiten worden genoemd. Elk jaar wordt een specifiek thema belicht. Dit zijn oudermishandeling, ouderenmishandeling, eerge relateerd geweld en mensenhandel. Daarnaast is er permanent aandacht nodig voor de preventie van alle vormen van geweld. De activiteiten voor professionals in de wijken, op scholen etc. zijn daarbij gericht op professionalisering, samenwerking en dialoog om de cliënten optimaal te ondersteunen. De activiteiten voor burgers zijn gericht op bewustwording, kennis van Veilig Thuis en doorbreken van handelingsverlegenheid van burgers. Hierbij wordt rekening gehouden met de landelijke campagnes van het Ministerie van VWS.

5.2 Verantwoording

Op basis van de Wmo 2015 zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Als regio willen wij deze verantwoordelijkheid gezamenlijk oppakken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de opbrengsten van het landelijke programma dat gericht is op kennisdeling en effectmeting op het gebied van kwaliteit. Regionaal wordt de monitoring en verantwoording, zoals aangegeven in bijlage 1, verder uitgewerkt. Hier worden naast gemeenten ook de aanbieders en cliënten(vertegenwoordigers) bij betrokken.

CONCEPT

Bijlage 1. Uitvoeringsagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Uitwerking doelen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Gebied	Doel	Deelresultaat	Indicator	Verantwoordelijken	Betrokkenen
Preventie, voorlichting en vroegsignalering	Iedereen is zich bewust van de schadelijke gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling en voelt zich medeverantwoordelijk, waardoor tijdig wordt gesignaleerd en actie wordt ondernomen. Het resultaat is dat de duur van het geweld wordt verkort wat bijdraagt aan het duurzaam stoppen van geweld.	Het zo effectief mogelijk toepassen van de Verwijsindex is door gemeenten gestimuleerd	Er zijn handvatten gegeven aan organisaties voor het eenduidige gebruik van de Verwijsindex Het gebruik en effectiviteit van de Verwijsindex zijn gemonitord en de resultaten worden ingebracht in landelijke gremia, zoals de VNG en G32	Gemeenten	Aandachtsfunctionarissen van organisaties werkzaam in jeugdhulp, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, gemeentelijke toegangsfunctie, Veilig Thuis, jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen
		Het toepassen van de Meldcode is door gemeenten actief gemonitord en gehandhaafd	Alle gemeenten hebben de Meldcode als eis opgenomen in de inkoopcontracten, subsidieregelingen, in de verantwoordingscyclus en in de eigen organisatie Er is een moitoringsinstrument ontwikkeld voor toepassing van de Meldcode De resultaten van de monitor worden jaarlijks opgeleverd en gebruikt als sturingsinformatie	Gemeenten	Organisaties en individuele beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie

		Veilig Thuis is bekend bij burgers en professionals	<p>Er is jaarlijks een regionale communicatiekalender opgesteld gericht op professionals in het lokale veld</p> <p>Er is jaarlijks een regionale communicatiekalender opgesteld gericht op de burgers in de regio, in afstemming op de landelijke campagnes van het ministerie van VWS</p> <p>Er heeft een tussenevaluatie plaatsgevonden rondom de bekendheid van Veilig Thuis</p>	Gemeenten, Veilig Thuis en Moviera	<p>Min. VWS (ivm landelijke campagnes)</p> <p>CJG's</p> <p>Wijkteams</p> <p>1ste lijn</p> <p>Vrijwilligersorganisaties</p> <p>Politie</p> <p>OM</p> <p>Reclassering</p> <p>Hulpofficieren van Justitie</p> <p>Veiligheidshuis</p> <p>GI's</p> <p>Ziekenhuizen</p> <p>Zorginstellingen</p> <p>Huisartsenposten</p> <p>Burgers</p>
		De kwaliteit in het signaleren, oppakken en melden is verbeterd	<p>Er is een geactualiseerde Zorgroutekaart opgeleverd</p> <p>Er is een geactualiseerd periodiek trainingsaanbod voor professioneel handelen</p>	Gemeenten, Veilig Thuis en Moviera	<p>CJG's</p> <p>Wijkteams</p> <p>1ste lijn</p> <p>Politie</p> <p>OM</p> <p>Reclassering</p> <p>Hulpofficieren van Justitie</p> <p>Veiligheidshuis</p> <p>GI's</p> <p>Ziekenhuizen</p> <p>Zorginstellingen</p> <p>Huisartsenposten</p>
		Er is jaarlijks een activiteitenplan opgesteld op basis van de in de TA vastgestelde specifieke vormen van geweld	<p>Er is een activiteitenplan oudermishandeling opgesteld en uitgevoerd</p> <p>Er is een activiteitenplan oudermishandeling opgesteld en uitgevoerd</p> <p>Er is een activiteitenplan eengerelateerd geweld opgesteld en uitgevoerd</p> <p>Er is een activiteitenplan mensenhandel (incl. Jeugdprostitutie) opgesteld en uitgevoerd</p>	Gemeenten, Veilig Thuis, Moviera	<p>Min. VWS (ivm landelijke campagnes)</p> <p>CJG's</p> <p>Wijkteams</p> <p>1ste lijn</p> <p>Vrijwilligersorganisaties</p> <p>Politie</p> <p>OM</p> <p>Reclassering</p> <p>Hulpofficieren van Justitie</p> <p>Veiligheidshuis</p> <p>GI's</p> <p>Ziekenhuizen</p> <p>Zorginstellingen</p> <p>Huisartsenposten</p> <p>Burgers</p>

Registratie, matching en opvolging van meldingen		Veilig Thuis is ingericht en voldoet aan de afspraken	<p>Er is gewerkt volgens het vastgestelde organisatie- en beleidsplan Veilig Thuis</p> <p>Er is een besluit genomen over de definitieve rechtsvorm Veilig Thuis</p> <p>De kwantiteit en kwaliteit van de dienstverlening is gemonitord middels de prestatie-indicatoren 2016 en bijsturing heeft waar nodig plaatsgevonden</p>	Veilig Thuis en gemeenten	CJG's Wijkteams
		Uitvoerende organisaties verantwoorden zich aan gemeenten op zodanige wijze dat er zicht is op de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening. Hiervoor is een werkgroep ingesteld die een advies voor een gezamenlijke verantwoordingssystematiek voor Moviera en Veilig Thuis opstelt	<p>Er is door Veilig Thuis verantwoord aan de hand van de vastgestelde prestatie-indicatoren 2016</p> <p>Het advies voor de verantwoordingssystematiek is opgesteld op basis van prestatie-indicatoren Veilig Thuis 2016, het Kwaliteitsdocument Slachtoffers Huiselijk Geweld en met oog voor het belang van kwantitatieve, kwalitatieve gegevens en het cliëntperspectief</p>	Gemeenten, Veilig Thuis, Moviera,	Clïent(vertegenwoordigers)
Hulpverlening, opvang, interventies en nazorg	Onder casusregie wordt huiselijk geweld en kindermishandeling zo snel mogelijk gestopt en efficiënt en effectief samengewerkt met betrokkenen aan een duurzaam veilige thuissituatie.	De veiligheid staat in de hele keten voorop	<p>Er is aandacht geschonken aan de mogelijkheden van de inzet van een Tijdelijk Huisverbod ter voorkoming van (verdere) escalatie</p> <p>Er is aandacht geschonken aan de mogelijkheden van de inzet van Aware om escalatie te voorkomen</p> <p>Voldoende opvangplekken voor cliënten die om veiligheidsredenen niet meer thuis kunnen wonen zijn gegarandeerd</p>	Gemeenten, Veilig Thuis, Moviera,	<p>CJG's</p> <p>Wijkteams</p> <p>1ste lijn</p> <p>Vrijwilligersorganisaties</p> <p>Politie</p> <p>OM</p> <p>Reclassering</p> <p>Hulpofficieren van Justitie</p> <p>Veiligheidshuis</p> <p>GI's</p> <p>Ziekenhuizen</p> <p>Zorginstellingen</p> <p>Huisartsenposten</p> <p>Burgers</p>

		Het kind staat centraal	Het gebruik van methodieken voor kinderen in de opvang en de nazorg zijn voortgezet en de effecten hiervan zijn in beeld gebracht	Gemeenten, Veilig Thuis, Moviera, JBG, CJG's, wijkteams	CJG's Wijkteams 1 ^{ste} lijn Vrijwilligersorganisaties Politie OM Reclassering Hulpofficieren van Justitie Veiligheidshuis GI's Ziekenhuizen Zorginstellingen Huisartsenposten Burgers
			Er is een projectplan gemaakt om vroegsignalering kindermishandeling in het onderwijs te stimuleren	Gemeenten, Veilig Thuis	CJG's Scholen
		Meer plegers maken gebruik van hulpverlening	Er is een verbeterprogramma effectiviteit plegeraanpak opgeleverd en de maatregelen zijn geïmplementeerd Er heeft een gemeentelijke lobby richting rijk plaatsgevonden om drempels voor vrijwillige instroom weg te nemen (eigen bijdrage/eigen risico)	Gemeenten, Veilig Thuis, Moviera,	CJG's Wijkteams 1 ^{ste} lijn Vrijwilligersorganisaties Politie OM Reclassering Hulpofficieren van Justitie Veiligheidshuis GI's Ziekenhuizen Zorginstellingen Huisartsenposten Burgers
		De positie van slachtoffers huiselijk geweld is versterkt	De opvangperiode is verder verkort en nazorg in de wijk is gemonitord Wachtljsten bij interventies zijn voorkomen Een plan van aanpak voor het versterken van de sociaaleconomische zelfstandigheid van slachtoffers huiselijk geweld is opgeleverd en de maatregelen zijn geïmplementeerd Een plan van aanpak voor de inzet	Gemeenten, Moviera, Veilig thuis, wijkteams, CJG's	Wooncorporaties, cliënt(vertegenwoordigers) 1 ^{ste} lijn Vrijwilligersorganisaties Veiligheidshuis Vrijwilligersorganisaties Politie OM Reclassering Hulpofficieren van Justitie GI's Ziekenhuizen Zorginstellingen Huisartsenposten

			van ervaringsdeskundigheid van mensen die te maken hebben met huiselijk geweld/kindermishandeling in hulpverlening is opgeleverd en de maatregelen zijn geïmplementeerd		Burgers
		Er is een multidisciplinaire aanpak acute en structurele vormen van geweld (MDA++) aanpak ontwikkeld voor de regio	De landelijke ontwikkelingen zijn gevolgd en er is aansluiting gezocht Een plan van aanpak voor de regionale multidisciplinaire aanpak is opgesteld en de maatregelen zijn geïmplementeerd. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor zorgmijders en chronische problematiek, afschaling naar lokaal en een sluitende aanpak zonder wachtlijsten.	Gemeenten, Veilig Thuis en Moviera	Wooncorporaties, 1 ^{ste} lijn Vrijwilligersorganisaties Veiligheidshuis Vrijwilligersorganisaties Politie OM Reclassering Hulpofficieren van Justitie GI's Ziekenhuizen Zorginstellingen Huisartsenposten Burgers
		Professionals in de keten zijn toegerust met voldoende kennis van huiselijk geweld en kindermishandeling	Er is een scholingsprogramma voor lokale teams opgesteld en uitgevoerd. Alle lokale teams zijn getraind op huiselijk geweld en kindermishandeling	Gemeenten, Veilig Thuis, Moviera	Wooncorporaties Scholen 1 ^{ste} lijn Vrijwilligersorganisaties Veiligheidshuis Vrijwilligersorganisaties Politie OM Reclassering Hulpofficieren van Justitie GI's Ziekenhuizen Zorginstellingen Huisartsenposten Burgers
Krachten bundelen door samenwerking		De bestaande overleg structuren zijn efficiënter georganiseerd	Er is een voorstel voor efficiëntere overlegstructuren opgeleverd en geïmplementeerd	Gemeenten	Veilig Thuis, Moviera,

		De transformatie binnen het domein huiselijk geweld en kindermishandeling is voortdurend in samenspraak met gemeenten, uitvoerende organisaties en cliënten(vertegenwoordigers) vormgegeven	Bij onderwerpen die verder uitgewerkt zijn in voorstellen, projectplannen of programma's zijn gemeenten, aanbieders en aanbieders en cliënten(vertegenwoordigers) betrokken	Gemeenten, aanbieder en cliënten(vertegenwoordigers).	
--	--	---	---	---	--

CONCEPT

Uitwerking taken per jaar

Jaar	Taak	Trekker	Taak is volbracht als...
2016	Handvatten geven aan organisaties voor het eenduidige gebruik van de Verwijsindex	Centrumgemeente	er een handreiking is vastgesteld die door gemeenten verspreid kan worden onder de uitvoerende organisaties
	Meldcode als eis opnemen in de inkoopcontracten, subsidieregelingen, in de eigen verantwoordingscyclus en in de eigen organisatie	Gemeenten	door middel van een uitvraag via Regionaal Overleg blijkt dat alle gemeenten dit gedaan hebben
	Ontwikkelen van monitoringsinstrument voor toepassing van de Meldcode	Centrumgemeente	er een monitoringsinstrument is vastgesteld die door gemeenten gebruikt kan worden om zicht te krijgen op toepassing van de Meldcode door organisaties en hier beter op te handhaven
	Opstellen regionale communicatiekalender gericht op de burgers in de regio in aansluiting op landelijke communicatiecampagnes	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde communicatiekalender ligt gericht op bewustwording en doorbreken handelingsverlegenheid burgers
	Opstellen regionale communicatiekalender gericht op de professionals in het lokale veld	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde communicatiekalender ligt gericht op professionalisering, samenwerking en dialoog om de cliënten optimaal te ondersteunen
	Actualiseren Zorgroutekaart	Centrumgemeente	de Zorgroutekaart gedrukt is en verspreid kan worden onder de professionals in het lokale veld
	Actualiseren periodiek trainingsaanbod professioneel handelen	Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal Overleg ingestemd heeft met het plan van aanpak voor het trainingsaanbod voor alle lokale professionals in de regio
	Opstellen en uitvoeren activiteitenplan oudermishandeling	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal overleg ingestemd heeft met het activiteitenplan oudermishandeling en de afspraken geborgd zijn binnen de subsidiebeschikking van de uitvoerende organisaties
	Werken volgens het vastgestelde organisatie- en beleidsplan Veilig Thuis	Veilig Thuis	uit de verantwoording van Veilig Thuis blijkt dat zij conform het organisatie- en beleidsplan hebben gewerkt.
	Duidelijkheid over de definitieve rechtsvorm van	Centrumgemeente	het Regionaal Overleg ingestemd heeft met

	Veilig Thuis per 2017		de definitieve rechtsvorm van Veilig Thuis
	Monitoring en bijsturing van de activiteiten van Veilig Thuis	Centrumgemeente	het Regionaal Overleg kennis heeft genomen van de verantwoording van Veilig Thuis en instemt met de eventuele actiepunten die hieruit volgen
	Doorontwikkeling verantwoordingssystematiek van Veilig Thuis en Moviera op basis van de prestatie-indicatoren 2016, het Kwaliteitsdocument Slachtoffers Huiselijk Geweld met oog voor kwantitatieve, kwalitatieve gegevens en meer ruimte voor het cliëntperspectief	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal Overleg instemt met de verantwoordingssystematiek voor 2017.
	Aandacht voor de mogelijkheden van inzetten Tijdelijk Huisverbod ter voorkoming van (verdere) escalatie en Aware	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	dit onderdeel opgenomen is in de vastgestelde regionale communicatiekalender
	Garanderen van voldoende opvangplekken, voortzetten beweging van opvang naar ambulante en voorkomen van wachtlijsten voor interventies	Centrumgemeente en Moviera	uit de verantwoording van Moviera blijkt dat er voldoende opvangplekken zijn, er een beweging gaande is van opvang naar ambulante en er geen wachtlijsten zijn. Indien er aanleiding toe is zijn er direct maatregelen getroffen.
	Gebruiken van (wetenschappelijk onderbouwde) methodieken voor kinderen in de opvang	Moviera	dit duidelijk uit de verantwoording van Moviera blijkt
	Volgen van en aansluiten op landelijke ontwikkelingen m.b.t. de Multidisciplinaire aanpak	Centrumgemeente	de stand van zaken rondom de Multidisciplinaire aanpak als vast agendapunt is opgenomen bij het Regionaal Overleg en in gesprekken met Veilig Thuis en Moviera
	Voorstel maken voor efficiëntere overlegstructuren	Centrumgemeente	het voorstel in het Regionaal Overleg leidt tot een besluit en dit besluit in 2017 wordt geïmplementeerd.
2017	Monitoren van gebruik en effectiviteit Verwijsindex en resultaten inbrengen in landelijke gremia, zoals de VNG en G32	Centrumgemeente	een door de regio opgestelde enquête onder de uitvoerende organisaties is verspreid, de uitkomsten van deze enquête zijn verwerkt in een korte notitie en dit ambtelijk en bestuurlijk door de centrumgemeente onder de landelijke aandacht is gebracht
	Opleveren 1 ^o monitor toepassing meldcode	Centrumgemeente	op basis van informatie aangeleverd door

			gemeenten een beeld geschetst is van de toepassing van de meldcode in 2017 in de verschillende gemeenten met bijbehorende actiepunten om de toepassing eventueel te stimuleren
	Actualiseren periodiek trainingsaanbod professioneel handelen	Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal Overleg ingestemd heeft met het plan van aanpak voor het trainingsaanbod voor alle lokale professionals in de regio
	Opstellen regionale communicatiekalender gericht op de burgers in de regio in aansluiting op landelijke communicatiecampagnes	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde communicatiekalender ligt gericht op bewustwording en doorbreken handelingsverlegenheid burgers.
	Evalueren bekendheid van Veilig Thuis	Centrumgemeente en Veilig Thuis	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde evaluatie rondom de bekendheid van Veilig Thuis ligt met bijbehorende actiepunten om de bekendheid eventueel te vergroten
	Activiteitenplan oudermishandeling opstellen en uitvoeren	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal overleg ingestemd heeft met het activiteitenplan oudermishandeling en de afspraken geborgd zijn binnen de subsidiebeschikking van de uitvoerende organisaties
	Garanderen van voldoende opvangplekken, voortzetten beweging van opvang naar ambulante en voorkomen van wachtlijsten voor interventies	Gemeenten en Moviera	uit de verantwoording van Moviera blijkt dat er voldoende opvangplekken zijn, er een beweging gaande is van opvang naar ambulante en er geen wachtlijsten zijn. Indien er aanleiding toe is zijn er direct maatregelen getroffen.
	Opstarten gemeentelijke lobby richting rijk voor het wegnemen van drempels voor vrijwillige instroom plegers (eigen bijdrage/eigen risico)	Centrumgemeente	dit ambtelijk en bestuurlijk door de centrumgemeente onder de landelijke aandacht is gebracht
	Gebrieken van (wetenschappelijk onderbouwde) methodieken voor kinderen in de opvang	Moviera	dit duidelijk uit de verantwoording van Moviera blijkt
	Opstellen projectplan voor regionale multidisciplinaire aanpak	Centrumgemeente	er een in het Regionaal overleg vastgesteld projectplan ligt en de afspraken geborgd zijn binnen de subsidiebeschikking van de uitvoerende organisaties.

2018	Opstellen regionale communicatiekalender gericht op de burgers in de regio in aansluiting op landelijke communicatiecampagnes	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde communicatiekalender ligt gericht op bewustwording en doorbreken handelingsverlegenheid burgers.
	Opstellen regionale communicatiekalender gericht op de professionals in het lokale veld	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde communicatiekalender ligt gericht op professionalisering, samenwerking en dialoog om de cliënten optimaal te ondersteunen.
	Actualiseren periodiek trainingsaanbod professioneel handelen	Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal Overleg ingestemd heeft met het plan van aanpak voor het trainingsaanbod voor alle lokale professionals in de regio
	Opstellen en uitvoeren activiteitenplan eerge relateerd geweld	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal overleg ingestemd heeft met het activiteitenplan eerge relateerd geweld en de afspraken geborgd zijn binnen de subsidiebeschikking van de uitvoerende organisaties
	Opstellen plan van aanpak voor de inzet van ervaringsdeskundigheid in hulpverlening	Veilig Thuis, Moviera	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde plan van aanpak ligt voor de inzet van ervaringsdeskundigheid in de hulpverlening en de afspraken geborgd zijn binnen de subsidiebeschikking van de uitvoerende organisaties
	Handreiking maken voor het versterken van de sociaal-economische zelfstandigheid van slachtoffers huiselijk geweld	Centrumgemeente, Moviera en Veilig Thuis	er een handreiking is vastgesteld die onder gemeenten en uitvoerende organisaties verspreid kan worden
	Garanderen van voldoende opvangplekken, voortzetten beweging van opvang naar ambulante en voorkomen van wachtlijsten voor interventies	Centrumgemeente en Moviera	uit de verantwoording van Moviera blijkt dat er voldoende opvangplekken zijn, er een beweging gaande is van opvang naar ambulante en er geen wachtlijsten zijn. Indien er aanleiding toe is zijn er direct maatregelen getroffen.
	Gebruik van (wetenschappelijk onderbouwde) methodieken voor kinderen in de opvang	Moviera	Dit duidelijk uit de verantwoording van Moviera blijkt
	Er is een werkende regionale MDA+ aanpak in de regio met aandacht voor zorgmijders en chronische problematiek, afschaling naar lokaal en een sluitende aanpak zonder wachtlijsten.	Centrumgemeente, Moviera, Veilig Thuis	het projectplan geïmplementeerd is en opgenomen in de afspraken met de uitvoerende organisaties

	Projectplan maken om vroegsignalering kindermishandeling in het onderwijs te implementeren	Centrumgemeente, Veilig Thuis	Het projectplan is vastgesteld en geïmplementeerd is in de afspraken met uitvoerende organisaties
2019	Opleveren 2 ^{de} monitor toepassing meldcode	Centrumgemeente	op basis van informatie aangeleverd door gemeenten een beeld geschetst is van de toepassing van de meldcode in 2019 in de verschillende gemeenten met bijbehorende actiepunten om de toepassing eventueel te stimuleren
	Actualiseren periodiek trainingsaanbod professioneel handelen	Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal Overleg ingestemd heeft met het plan van aanpak voor het trainingsaanbod voor alle lokale professionals in de regio
	Opstellen regionale communicatiekalender gericht op de burgers in de regio die aansluit op landelijke communicatiecampagnes	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde communicatiekalender ligt gericht op bewustwording en doorbreken handelingsverlegenheid burgers.
	Opstellen regionale communicatiekalender opgesteld gericht op de professionals in het lokale veld	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	er een in het Regionaal Overleg vastgestelde communicatiekalender ligt gericht op professionalisering, samenwerking en dialoog om de cliënten optimaal te ondersteunen.
	Opstellen en uitvoeren activiteitenplan mensenhandel (incl. Jeugdprostitutie)	Centrumgemeente, Veilig Thuis en Moviera	het Regionaal overleg ingestemd heeft met het activiteitenplan mensenhandel en de afspraken geborgd zijn binnen de subsidiebeschikking van de uitvoerende organisaties
	Opleveren verbeterprogramma effectiviteit plegeraanpak en implementeren van maatregelen	Veilig Thuis, Moviera en Iriszorg	er een in het Regionaal Overleg vastgesteld verbeterprogramma ligt en de afspraken geborgd zijn binnen de subsidiebeschikking van de uitvoerende organisaties
	Gebruik van (wetenschappelijk onderbouwde) methodieken voor kinderen in de opvang	Moviera	dit duidelijk uit de verantwoording van Moviera blijkt

Bijlage 2: Lokale paragraaf gemeente Voorst

Lokale speerpunten voor Voorst bezien vanuit het kader Huiselijk Geweld en Kindermishandeling zijn:

- afspraken maken over het voeren van casusregie in complexe zaken (oa bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd)
- de doorontwikkeling van het MNV en CJG Voorst
- stevige inzet op complexe zaken van huiselijk geweld door de lokale coördinator huiselijk geweld;
- de positionering van het drang- en dwangkader in relatie tot het CJG Voorst en het MNV
- versterking verbinding huiselijk geweld en veiligheidsbeleid;

Casusregie in complexe zaken en doorontwikkeling CJG en MNV.

In de complexe casuïstiek is het voeren van casusregie zeer belangrijke voor een optimale samenwerking met betrokken cliënten en aanbieders. Hiertoe worden binnen het CJG en MNV gesprekken gevoerd en afspraken gemaakt om in geval van complexe casuïstiek casusregie en procesregie te borgen. Met name de overgang van minderjarigheid naar meerderjarigheid is ook op landelijk niveau een belangrijk thema. De verbinding tussen CJG en MNV zal in 2016 verder vorm krijgen.

Complexe zaken van huiselijk geweld

De zorgcoördinatie bij huisverboden en complexe huiselijk geweldzaken vinden plaats onder lokale regie, ingebed in de lokale infrastructuur. De zorgcoördinator organiseert systeemgerichte zorg bij complexe situaties die zijn overgedragen door Veilig Thuis. De rol van de lokale coördinator Huiselijk Geweld in Voorst wordt in de doorontwikkeling meegenomen.

De positionering van het drang- en dwangkader in relatie tot het CJG Voorst en het MNV

In 2015 zijn de eerste ervaringen opgedaan met de activiteiten die behoren bij de nieuwe taken binnen de Jeugdwet rondom het justitiële drang- en dwangkader. In 2016 wordt dit thema binnen het CJG Voorst verder uitgewerkt om te komen tot een helder onderbouwde positionering ten opzichte van het CJG en het MNV.

Veiligheidsbeleid

Voorst kent het Integrale Veiligheidsplan en het daarbij behorende Uitvoeringsplan. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en op basis hiervan voor het volgende jaar bijgesteld. De meest recente versie is het Integrale Veiligheidsplan 2016. Als doel is opgenomen dat de bekendheid in Voorst van Veilig Thuis en de Meldcode is geborgd, zodanig dat zowel professionals als burgers weten wat te doen bij (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling.

EVALUATIE ' DE ONMACHT VOORBIJ' 2012-2015

Evaluatie van de beleidsperiode 2012-2015 over het voorkomen, signaleren en bestrijden van huiselijk geweld en de opvang van slachtoffers

**APELDOORN, BRUMMEN, EPE, HATTEM, HEERDE, LOCHEM, VOORST, ZUTPHEN
ELBURG, ERMELO, HARDERWIJK, NUNSPEET, OLDEBROEK, PUTTEN**

INHOUDSOPGAVE

0. SAMENVATTING	blz. 2
1. INLEIDING	blz. 4
1.1 Definitie huiselijk geweld	blz. 4
1.2 Uitvoerende organisaties	blz. 4
1.3 Van Steunpunt Huiselijk Geweld naar Veilig Thuis	blz. 5
1.4 Vrouwenopvang	
2. PREVENTIE, VOORLICHTING EN VROEGSIGNALERING	blz. 6
2.1 Primaire preventie	blz. 6
2.2 Secundaire preventie: voorlichting en vroegsignalering	blz. 6
2.3 Successen en verbeterpunten	blz. 7
3. REGISTRATIE, MATCHING EN OPVOLGING VAN MELDINGEN	blz. 9
3.1 Trends in meldingen per gemeente	blz. 9
3.2 Meldingen specifieke vormen van geweld	blz. 10
3.3 Onderliggende problemen	blz. 11
3.4 Recidive/hermeldingen	blz. 11
3.5 Centrale intake Vrouwenopvang	blz. 11
3.6 Successen en verbeterpunten	blz. 12
4. HULPVERLENING, OPVANG, INTERVENTIES EN NAZORG	blz. 14
4.1 Trajectfinanciering- en begeleiding Moviera	blz. 14
4.2 Analysefase opvang	blz. 14
4.3 Opvang	blz. 14
4.4 Systeemgerichte interventies	blz. 15
4.5 Doorstroom naar woningen	blz. 15
4.6 Nazorg: vinger aan de pols	blz. 16
4.7 Successen en verbeterpunten	blz. 16
5. KRACHTEN BUNDELEN DOOR SAMENWERKING	blz. 19
5.1 Verbinding Wmo en Jeugd	blz. 19
5.2 Verbinding Zorg en Veiligheid	blz. 19
5.3 Verbinding lokale infrastructuur	blz. 19
5.4 Regionale samenwerking	blz. 19
5.5 Successen en verbeterpunten	blz. 20

Bijlage 1: Actiepunten uit 'De onmacht voorbij'
Bijlage 2: Beschrijving methodieken
Bijlage 3: Cijfers 2012-2015

blz. 21
blz. 25
blz. 26

CONCEPT

0. SAMENVATTING

Deze evaluatie is tot stand gekomen samen met de cliëntenvertegenwoordigers, de uitvoerende organisaties en de ambtenaren uit de regio. Er is bekeken in hoeverre de doelstellingen uit de oude nota 'De onmacht voorbij' zijn behaald in de periode 2012-2015. Naast de input van de cliëntvertegenwoordigers, de organisaties en ambtenaren is informatie verzameld uit de verantwoordingsrapportages van de uitvoerende organisaties. Hieruit zijn de successen en verbeterpunten benoemd. Deze informatie wordt gebruikt voor het opstellen van de Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 2016-2019.

Preventie, voorlichting en voegsignalering

Successen

- Toename bewustwording huiselijk geweld;
- Veel samenhang tussen en aandacht voor preventie, jeugd en gezinnen;
- Succesvolle inzet van preventieve projecten op specifieke vormen van geweld.

Verbeterpunten

- Blijvende aandacht, voorlichting en training nodig om handelingsverlegenheid te doorbreken;
- Meer afstemming en samenhang nodig in versnipperd aanbod preventieve activiteiten huiselijk geweld;
- Meer focus nodig op risicogroepen in de regio.

Registratie, matching en opvolging van meldingen

Successen

- De meldingen tussen politie en Veilig Thuis zijn goed op elkaar afgestemd;
- Waarneembare trends in aard en omvang meldingen bieden kansen voor het bepalen van focus.

Verbeterpunten

- Helder formuleren welke gegevens noodzakelijk zijn om antwoord te kunnen geven op vragen voor het maken van beleid en de uitvoering;
- In verantwoording omslag maken van kwantiteit naar kwaliteit (tellen en vertellen, cliëntperspectief centraal);
- Ontwikkelen van een effectieve aanpak voor hermeldingen/recidive;
- Een stevige organisatie Veilig Thuis;
- Meer duidelijkheid over nut en noodzaak van Verwijsindex en stimuleren van gebruik;
- Richtlijnen rondom privacy in relatie tot het uitwisselen van informatie, terugkoppeling en informatieoverdracht actualiseren en hierover communiceren.

Hulpverlening, opvang, interventies en nazorg

Successen

- Verschuiving van opvang naar ambulante;
- Toename systeemgericht en evidence-based werken;
- Voldoende opvangplekken;

- Aware succesvol instrument;
- Tijdelijk Huisverbod bewezen effectief;
- Doorstroom uit opvang;
- Expertise aanwezig op specifieke vormen van geweld.

Verbeterpunten

- Meer (preventief) inzetten van het Tijdelijk Huisverbod;
- Structurele inzet op systeemgericht werken (integraal) en meer aandacht voor daderhulpverlening nodig;
- Verkennen mogelijkheden van inzet van ervaringsdeskundigen;
- Aware meer preventief inzetten;
- Voorkomen wachtlijsten bij interventies;
- Oplossen dreigende knelpunten doorstroom uit opvang;
- Tijdig effectieve interventies inzetten ter voorkoming van escalatie uitmondend in geweld;
- Focus en projectmatige aanpak nodig in aanpak specifieke vormen van geweld;
- Kennis delen rondom specifieke vormen van geweld.

Krachten bundelen door samenwerking

Successen

- Veel geïnvesteerd in de samenwerking tussen gemeenten en tussen de uitvoerende organisaties.

Verbeterpunten

- Meer duidelijkheid over bestuurlijke regie, beleidsregie, procesregie, uitvoeringsregie, casusregie;
- Goede taak- en verantwoordelijkheidsverdeling lokaal en regionaal;
- Eenduidige sturing en monitoring met meer balans tussen kwantiteit en kwaliteit (tellen en vertellen);
- Duidelijke plek huiselijk geweld binnen de domeinen jeugd, Wmo, Participatiewet en veiligheid;
- Meer efficiënte overlegstructuren;
- Uitvoerende organisaties met expertise op het gebied van huiselijk geweld meer herkenbaar en nabij in lokale veld: weten wat je van elkaar kunt verwachten en wanneer een organisatie ingeschakeld kan worden;
- Meer van elkaar leren.

Kansen voor de Transformatieagenda Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Met de successen en verbeterpunten die benoemd zijn aan de hand van de evaluatie biedt de Transformatieagenda kansen om in samenwerking met de diverse betrokkenen verbeteringen in dienstverlening aan cliënten te realiseren. Belangrijke punten daarbij zijn meer inzicht in (maatschappelijke) effecten van de dienstverlening, cliënttevredenheid, de inzet van ervaringsdeskundigen, scholing in vroegsignalering, doorbreken van handelingsverlegenheid, deëscaleren en recidive) en een goed ingericht lokaal veld in goede aansluiting op Veilig Thuis.

1. INLEIDING

In deze evaluatie wordt teruggekeken op de doelen en actiepunten zoals die vastgesteld zijn in de nota 'De Onmacht Voorbij' (zie bijlage 1). De input voor de evaluatie is geleverd door gemeenten, uitvoerende organisaties en cliënten (vertegenwoordigers).

Deze nota vormde het belangrijkste kader voor de keten van huiselijk geweld voor de periode 2012-2015 voor de regio Noord- en Oost-Veluwe. Nu het einde van de looptijd van de nota nadert, maakt de regio zich op voor het opstellen van een nieuwe nota voor de periode 2016-2019. De evaluatie vormt een tussenproduct waarin de geconstateerde successen en verbeterpunten van de afgelopen periode betrokken kunnen worden bij de nieuwe kaders. In deze evaluatie wordt dezelfde structuur gehanteerd als in de beleidsnota 'De Onmacht Voorbij'. De structuur bestaat uit volgende onderwerpen:

- Preventie, voorlichting en vroegsignalering;
- Registratie, matching en opvolgen van meldingen;
- Hulpverlening, interventies, opvang en nazorg (inclusief systeemgerichte en integrale aanpak voor specifieke geweldsvormen);
- Krachten bundelen door samenwerking.

1.1. Definitie huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat gepleegd wordt door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer, dat wil zeggen: ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Het begrip huiselijk geweld heeft expliciet te maken met de relatie tussen plegger en slachtoffer en niet met de plaats van het geweld.

Onder geweld wordt verstaan de aantasting van de persoonlijke integriteit. Het kan daarbij gaan om lichamelijk geweld (mishandeling), psychisch of emotioneel geweld (uitschelden, treiteren, kleineren, bedreiging, stalking) en ongewenste seksuele toenadering of seksueel misbruik.

Naast (ex)-partnergeweld vallen ook andere specifieke vormen van geweld, zoals eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling onder de brede noemer van huiselijk geweld.

1.2 Uitvoerende organisaties

De belangrijkste organisaties die uitvoering geven aan de regionale doelen die gesteld zijn voor de beleidsvelden huiselijk geweld en kindermishandeling zijn Moviera, Stimenz en Jeugdbescherming Gelderland.

Tot 2015 was het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) onderdeel van Bureau Jeugdzorg. Dit werd aangestuurd door de Provincie. In deze evaluatie beperken we ons tot de organisaties waar we afgelopen periode als gemeenten op gestuurd hebben. Het AMK viel tot en met 2014 niet onder de invloedssfeer van de gemeenten en is dus niet opgenomen in de evaluatie.

In 2012 is Hera met VieJa Utrecht gefuseerd tot de organisatie Moviera.

In 2014 is MD Veluwe met Wisselwerk gefuseerd tot de organisatie Stimenz.

In 2015 is Bureau Jeugdzorg Jeugdbescherming Gelderland gaan heten.

In 2015 is het Steunpunt Huiselijk Geweld, het Meldpunt Jeugdprostitutie en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling samengevoegd tot Veilig Thuis.

In deze evaluatie gebruiken we consequent de namen Moviera, Stimenz en Jeugdbescherming Gelderland. Tot 2014 spreken we van het Steunpunt Huiselijk Geweld. Vanaf 2015 gebruiken we de titel Veilig Thuis.

1.3 Van Steunpunt Huiselijk Geweld naar Veilig Thuis

Tot 2014 fungeerde het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) als loket (fysiek, telefonisch en via e-mail) waar iedereen 24 uur per dag, 7 dagen per week met vragen over huiselijk geweld terecht kon. Tot 2014 bediende het SHG de gemeenten in de Noord- en Oost Veluwe (Apeldoorn, Brummen, Epe, Heerde, Lochem, Voorst, Zutphen, Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek, Putten).

In de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is bepaald dat elke gemeente uiterlijk 1 januari 2015 één Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling moest organiseren. Deze organisatie heet Veilig Thuis. Veilig Thuis is de samenvoeging van het Steunpunt Huiselijk Geweld, het Meldpunt Jeugdprostitutie en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Veilig Thuis is sinds 2015 hét advies- en meldpunt voor burgers en professionals als het gaat om vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook alle politiemeldingen, waarbij er een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling is, worden onderzocht en verder opgepakt door Veilig Thuis. Veilig Thuis heeft specifieke bevoegdheden tot het registreren van meldingen van huiselijk geweld, en het doen van onderzoek. Daarnaast geeft Veilig Thuis uitvoering aan de Wet Tijdelijk Huisverbod. Veilig Thuis zorgt dat indien nodig hulptrajecten worden ingezet, maar voert deze niet zelf uit. Veilig Thuis is tevens 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar.

In 2012 zijn de eerste activiteiten gestart om te komen tot één nieuwe Veilig Thuis organisatie, aanvankelijk in samenwerking met de centrumgemeenten Vrouwenopvang Nijmegen, Ede en Arnhem. Nu wordt er samengewerkt met Ede en Arnhem en volgt Nijmegen een eigen koers. Er is voor gekozen om aan te sluiten bij de veiligheidsregio's. Dit betreft de Vrouwenopvang regio inclusief de Achterhoek. In deze regio betekende dat voor het SHG een uitbreiding van 13 naar 22 gemeenten. Voor het AMK betekende het een opdeling van een centraal provinciaal model naar drie regio's.

Veilig Thuis raakt meerdere beleidsvelden en financieringsstromen: huiselijk geweld (Wmo), Jeugdzorg en Veiligheid. Het samengaan is mede daardoor een complexe opgave. In 2014 is er een basismodel en inrichtingsmodel vastgesteld. In september 2014 is begonnen met proefdraaien. De medewerkers hebben daarbij de werkprocessen in beeld gebracht en verder afgestemd. Vanaf november 2014 zijn de medewerkers van het AMK van Noord- en Oost Gelderland komen werken op de locatie van Stimenz in Apeldoorn. De ontwikkeling van de organisatie is nog in volle gang.

1.4 Vrouwenopvang

Moviera biedt ambulante begeleiding en opvang aan iedereen die te maken heeft met geweld in afhankelijkheidsrelaties. Naast deze kernactiviteiten biedt Moviera ook advies en trainingen.

Het Verdeelmodel Decentralisatieuitkering Vrouwenopvang (DU/VO) wordt vanaf 2015 verdeeld op grond van een objectieve verdeelsleutel (zorgzwaarte). Dit betekent voor de centrumgemeenten in deze regio dat een deel van het geld verschuift naar andere delen van het land. De vier centrumgemeenten (Apeldoorn, Arnhem, Ede en Nijmegen) maakten met Moviera afspraken om de gevolgen van deze herverdeling van middelen verantwoord op te vangen. Door sterk in te zetten op ambulantisering waarbij een verantwoord deel van de opvang wordt vervangen door specialistische intensieve ambulante trajecten worden de kortingen in de komende drie jaar opgevangen. Met deze maatregelen wordt ook de regiospecifieke bezuiniging op Vrouwenopvang opgevangen.

2. PREVENTIE, VOORLICHTING EN VROEGSIGNALERING

Preventie valt te onderscheiden op drie niveaus: primaire, secundaire en tertiaire preventie.

1. Primaire preventie: activiteiten die voorkomen dat mensen slachtoffer worden van huiselijk geweld;
  2. Secundaire preventie: signalen van huiselijk geweld worden in een vroeg stadium opgemerkt waardoor tijdig kan worden ingegrepen en erger kan worden voorkomen.
  3. Tertiaire preventie: het voorkomen van herhaling van huiselijk geweld.
- Tertiaire preventie hangt veelal samen met de interventies die gepleegd worden bij de betrokkenen van huiselijk geweld om de geweldsspiraal te doorbreken en herhaling in de toekomst te voorkomen. In hoofdstuk 4 wordt hier nader op ingegaan.

2.1 Primaire preventie

Primaire preventie heeft plaatsgevonden op de thema's jeugdprostitutie en vrouwelijke genitale verminking.

Jeugdprostitutie kent een ketenaanpak. Binnen deze ketenaanpak zijn er in de loop der jaren meerdere bijeenkomsten geweest ter bevordering van de signalering en de samenwerking. Daarbij heeft onder andere Comensha (coördinatiecentrum mensenhandel) een presentatie gegeven. Ook zijn er meerdere 'loverboy avonden' georganiseerd, in samenwerking met de gemeenten, waarbij de ketenpartners samen met nep-loverboys en -girls de stad in gingen. Tijdens deze avond werden jongeren aangesproken om ze te verleiden een 'afspraakje' te maken. Wat opviel is dat vrij snel telefoonnummers werden afgegeven en dat er jongeren waren die bereid waren om mee te gaan. Er is met de jongeren gesproken over de gevaren om zo snel iemand te vertrouwen. Ook zijn er theatervoorstellingen georganiseerd voor moeders en dochters over de gevaren op het gebied van loverboys/jeugdprostitutie via internet. Tot slot was er op dit thema in 2015 een *rap battle* georganiseerd, waarbij jongeren een rap maakten over dit onderwerp en opvoerden. Op deze manier werden ook jongens beter bereikt.

In 2014 en 2015 heeft er in de gemeenten Apeldoorn, Harderwijk en Zutphen een preventief huisbezoekproject plaatsgevonden rondom Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV). Hierbij is gebruik gemaakt van sleutelfiguren uit de allochtone gemeenschappen.

2.2. Secundaire preventie: vroegsignalering en voorlichting

Het voormalig SHG en Moviera hebben afgelopen jaren op diverse manieren voorlichting gegeven aan ketenpartners (lokale veld, vrijwilligers, hulpofficieren van justitie, artsen in ziekenhuizen) rondom het thema huiselijk geweld. Thema's die daarbij aan de orde kwamen waren:

- Werkwijze van het SHG en Meldpunt Jeugdprostitutie;
- Veilig Thuis;
- Signaleren, bespreekbaar maken en handelen bij huiselijk geweld;
- Tijdelijk Huisverbod;
- Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling;
- Jeugdprostitutie en loverboys;
- Ouderenmishandeling
- Geloof en huiselijk geweld;
- Kindermishandeling;
- Partnergeweld;
- Mensenhandel.

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Sinds 1 juli 2013 is de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling ingevoerd. De meldcode beschrijft in vijf stappen wat professionals moeten doen bij vermoedens van geweld. De steunpunten huiselijk geweld kregen hiermee als meldpunt een wettelijke basis voor alle vormen van huiselijk geweld. Voor alle professionals en vrijwilligers die werkzaam zijn binnen het werkgebied van het toenmalige SHG is een Zorgroutekaart ontwikkeld. De Zorgroutekaart beschrijft onder andere wat de Meldcode inhoudt en welke vijf stappen doorlopen dienen te worden. In 2013 is een signalenkaart Ouderenmishandeling gemaakt om ketenpartners bekend te maken met waar zij op moeten letten bij deze vorm van geweld. Deze signalenkaart kan toegevoegd worden aan de Zorgroutekaart. In 2014 is de signalenkaart Jeugdprostitutie gemaakt. De Noord-Veluwe heeft zich specifiek gefocust op de professionals van het Wmo-loket en het onderwijsveld in het onder de aandacht brengen van de Meldcode. Er zijn trainingen op maat gegeven en checklisten opgesteld die organisaties helpen te bepalen of zij 'meldcode-proof' zijn.

Kindermishandeling

Het project RAAK (Regionale Aanpak Kindermishandeling) is destijds ingezet voor professionals en vrijwilligers die met kinderen werkten met als doel het organiseren van een sluitende aanpak bij kindermishandeling. In dit project was onder andere veel aandacht voor vroegsignalering bij medewerkers van het consultatiebureau. Dit is als een van de actiepunten in de nota De Onmacht Voorbij opgenomen. De uitvoerders van de Jeugdgezondheidszorg in deze regio (Vérian en Icare) registreren bij alle kinderen waarmee ze in contact komen of er sprake is van risicosituaties of risico-observaties in de categorieën 'vermoeden kindermishandeling', 'meisjesbesnijdenis' en 'ouder wordt zelf mishandeld'. In 2013 heeft de STJ (Samenwerkend Toezicht Jeugd) in de gemeente Apeldoorn een onderzoek gedaan naar de preventie van kindermishandeling. Met de gegevens van het STJ rapport zijn er in opdracht van de gemeente gesprekken gevoerd met het primair onderwijs. Op basis hiervan zijn er verbeterpunten geformuleerd die ook breder in de regio kunnen worden vormgegeven.

Landelijke campagnes

Er is de laatste jaren ook landelijk meer aandacht voor huiselijk geweld en kindermishandeling door onder andere campagnes op tv en radio. Sinds de landelijke campagnes, en heel specifiek gedurende de campagnes door middel van reclamespotjes, constateerde het SHG een toename van het aantal telefoontjes. In 2013 en dit jaar is er een landelijke campagne (geweest) voor ouderenmishandeling.

2.3 Successen en verbeterpunten

Successen

- Toename bewustwording huiselijk geweld

Er hebben diverse voorlichtingsactiviteiten in de regio plaatsgevonden, onder andere om betrokken partners te stimuleren de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling actief te gebruiken en signalen tijdig op te pikken en te melden. Ook zijn de Zorgroutekaart en bijbehorende signaleringskaarten ingezet om op beknopte wijze informatie te bieden over de stappen in de Meldcode. Dit leidde tot een grotere bewustwording over de impact van huiselijk geweld en kindermishandeling en een hogere bereidheid tot melden bij het SHG. In de afgelopen jaren hebben de voorlichtingsactiviteiten zich met name gericht op de op dat moment actuele thema's: aanpak Jeugdprostitutie, invoering van de Meldcode en ouderenmishandeling. Incidenteel is ingesprongen op specifiek gemeentelijke kwesties, zoals bijvoorbeeld het geloof in relatie tot huiselijk geweld.

Het werkt goed om bijscholing te laten geven door iemand van de beroepsgroep zelf. Zij spreken elkaars taal en nemen dingen sneller van elkaar aan.

- Veel samenhang tussen en aandacht voor preventie, jeugd en gezinnen

De STJ constateerde in 2013 dat er zowel beleidsmatig als in de uitvoering veel samenhang en aandacht is voor preventie, jeugd en gezinnen. Dit is met name zichtbaar in de wijze waarop organisaties oog hebben voor risico's in het leven van kinderen. Er is veel kennis en veel organisaties screenen systematisch.

- Succesvolle inzet van preventieve projecten op specifieke vormen van geweld

Er zijn preventieve projecten ingezet op specifieke vormen van geweld. Met name het project Vrouwelijke Genitale Verminking is door de aanpak die ook landelijke aandacht genereerde een goede manier om specifieke doelgroepen te bereiken.

Verbeterpunten

- Blijvende aandacht, voorlichting en training nodig om handelingsverlegenheid te doorbreken;

Het is van belang de Meldcode 'levend' te houden. Het vraagt structurele aandacht om betrokken instellingen te stimuleren de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling actief te gebruiken en in te bedden in het reguliere beleid. Deelname aan trainingen op het gebied van vroegsignalering, gespreksvoering over signalen en het melden van signalen door professionals moet bevorderd worden. Dit is nodig, omdat er vaak sprake is van personele wisselingen binnen de organisaties en er nog vaak handelingsverlegenheid wordt geconstateerd bij de diverse partners. Extra voorlichtings- en verdiepingsactiviteiten op maat voor diverse professionals, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), wijkteams, huisartsen en de scholen is van belang. Naast signaleren en melden is het daarbij ook belangrijk om op juiste wijze weer te kunnen 'afschalen' naar deze partners.

Ervaring in andere regio's leert dat dit tot zichtbare effecten leidt in het aantal meldingen bij Veilig Thuis.

Voorlichting over de organisatie en werkwijze van Veilig Thuis vraagt de komende tijd nog om een verbeteringslag. Het communicatieplan is nog onvoldoende geïmplementeerd, zowel op bestuurlijk als uitvoerend niveau. De samenwerking tussen partijen is daarvan een belangrijk onderdeel.

- Meer afstemming en samenhang nodig in versnipperd aanbod preventieve activiteiten huiselijk geweld

In het geven van voorlichting en trainingen over huiselijk geweld en kindermishandeling moet opnieuw bekeken worden welke organisaties (Veilig Thuis, CJG's, wijkteams, GGD, Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdbescherming Gelderland, Moviera) welke rol, taak en verantwoordelijkheid hebben. Het aanbod lijkt enigszins versnipperd en zou meer in samenhang met betrokken partners moeten plaatsvinden.

- Meer focus nodig op risicogroepen in de regio

Er is niet actief ingezet op onderzoek naar welke specifieke risicogroepen er in de regio zijn, om dit vervolgens te koppelen aan de inzet van voorlichtingsactiviteiten. Er is meer focus nodig om de risicogroepen in de regio goed in beeld te brengen en op basis hiervan gerichte preventie-activiteiten te ontwikkelen die passen bij de behoefte van de doelgroep. Daarnaast is het ook noodzakelijk om activiteiten te ontwikkelen, gericht op de behoefte van professionals in diverse sectoren.

3. REGISTRATIE, MATCHING EN OPVOLGING VAN MELDINGEN

Het SHG/Veilig Thuis en Moviera verantwoorden zich aan de regio door middel van verantwoordingsrapportages. Het SHG/Veilig Thuis houdt onder andere bij hoeveel meldingen van huiselijk geweld er binnenkomen en wat de aard van de meldingen is. Moviera houdt het aantal verzoeken van informatie en advies, verzoeken om opvang en ambulante hulp bij.

Er is een automatische verbinding tussen de systemen van de politie en het SHG/Veilig Thuis. Er zijn afspraken gemaakt over de manier van melden, daarbij rekening houdend met de privacy van de betrokkenen. De politie is mede door de koppeling van de systemen de grootste melder voor het SHG.

Complexe meldingen², huisverboden en meldingen Jeugdprostitutie worden sinds 2011 geregistreerd in de Zorgmonitor. De Zorgmonitor wordt door meerdere organisaties, zoals de Veiligheidskamers, gebruikt. Op deze wijze hebben meerdere organisaties toegang tot hetzelfde dossier, wat dubbele inzet voorkomt en afstemming tussen de verschillende partijen bevordert. Met de toename van het aantal organisaties in het sociale domein en de verschillende systemen die worden gehanteerd is afstemming tussen de verschillende partijen opnieuw een onderwerp dat aandacht behoeft.

Ook wordt er gewerkt met de Verwijsindex Risicjongeren (VIR). Dit is een digitaal systeem dat risicosignalen van hulpverleners over jongeren (tot 23 jaar) bij elkaar brengt. Door de signalen in de Verwijsindex weten hulpverleners sneller of een kind bekend is bij een collega, zodat zij kunnen overleggen over de beste aanpak. Door medewerkers van het SHG zijn in 2012 245 signalen, in 2013 192 signalen en 2014 234 signalen in de Verwijsindex afgegeven.

3.1 Trends in meldingen per gemeente

De meldingen bij het SHG in het algemeen leken de afgelopen jaren redelijk stabiel te blijven. Uitzondering is het jaar 2013 waarin het SHG extra middelen heeft ontvangen vanwege het toenemend aantal meldingen.

Veilig Thuis signaleert in 2015 een toename van meldingen van huiselijk geweld en complexe zaken en een lichte afname van meldingen van kindermishandeling. Hier is nog niet direct een verklaring voor.

Er zijn ook gemeentespecifieke trends waarneembaar. Voor de cijfers en trends per gemeente wordt verwezen naar bijlage 3. Voor alle gemeenten geldt dat het geweld steeds heftiger en zwaarder lijkt te worden. Het letsel dat wordt toegebracht is zwaarder en zowel de bejegening onderling als richting de hulpverlening wordt ervaren als minder respectvol.

---

² Voor complexe meldingen gelden volgende criteria:

- direct bij aanvang van een melding als er:
  - o sprake is van een huisverbod of als er wel een RIGH (Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld) is opgesteld, maar als er te weinig punten waren om een huisverbod uit te vaardigen;
  - o sprake is van ernstig recidiverend gedrag;
  - o ernstige taalproblemen zijn;
  - o sprake is van een in verzekeringstelling zonder huisverbod;
  - o al meer dan 3 hulpverleners bij het gezin betrokken zijn en/of er sprake is, naast huiselijk geweld, van problemen op andere leefgebieden;
  - o sprake is van eengerelateerd geweld.
- gemiddeld 3 weken na aanvang melding als blijkt dat:
  - o gedurende de eerste 3 weken het niet mogelijk blijkt te zijn geweest om passende hulp in te schakelen, hulp systeemgericht in te zetten, dan wel een casemanager bij de reeds betrokken hulpverleners te benoemen;
  - o de hulpverlening niet beschikbaar is.

3.2 Meldingen specifieke vormen van geweld

In de afgelopen periode ontving het SHG naast (het meest voorkomende) partnergeweld ook signalen rondom specifieke vormen van geweld, waaronder oudermishandeling, oudermishandeling, jeugdprostitutie en cyberseks en dierenmishandeling

Ouderenmishandeling

Er kwamen afgelopen periode meer telefoontjes binnen over ouderenmishandeling dan in de jaren ervoor en dan vooral over financiële uitbuiting en vrijheidsbeperking door kinderen. Hierdoor ontstaan problemen binnen gezinnen en families, omdat men bang is voor of elkaar beschuldigt van het wegsluizen van (erf)geld.

Oudermishandeling

In 2012 is meegewerkt aan een onderzoek naar plegers onder de 23 jaar. In de afgelopen periode werd een groeiend aantal meldingen met betrekking tot oudermishandeling geconstateerd. In deze regio bestaat de indruk dat de problematiek van thuiswonende jongeren groter is geworden over de afgelopen jaren of in ieder geval meer in de openbaarheid komt. De combinatie van werkloosheid, verslaving en de economische crisis houdt jongeren (misschien tegen hun wil) langer thuis. En dat kan spanningen opleveren.

Jeugdprostitutie en cyberseks

In 2013 is in vergelijking met eerdere jaren het aantal meldingen gestegen. Het groeiend aantal meldingen is onder andere te danken aan voorlichting, media aandacht en scholing en de bekendheid met de signalen bij ketenpartners en burgers. Daarnaast was het doen van een melding bij het meldpunt Jeugdprostitutie goed in te passen binnen de Wet Meldcode. Opvallend in 2013 was dat de escortcontroles³ vanuit de afdeling MEPRO (mensenhandel en prostitutie) binnen de politie twee keer heeft geleid tot het direct inzetten van de zorgcoördinator van het SHG. In 2014 werd het meldpunt vaker gebeld door instellingen waar de jeugdigen verbleven. De meisjes zaten vaak tegen de grens van meerderjarigheid aan waardoor het van belang was om tijdig goed af te stemmen wie betrokken was en welke acties uitgezet konden worden om het meisje niet uit beeld te laten geraken. Ook waren er korte lijnen met hulpverlening en politie.

De laagdrempeligheid van de zorgcoördinatoren SHG bleek een grote meerwaarde, want er werd regelmatig door de meisjes contact gezocht met de zorgcoördinator, ook als deze al wat meer op de achtergrond was getreden. Het gebruik van email en Whatsapp wordt door deze doelgroep veel gebruikt. Bij de doelgroep was er vaker sprake van middelengebruik, met name softdrugs. Op meerdere levensgebieden bleek ondersteuning nodig te zijn. Hierbij kan gedacht worden aan dagbesteding (werk of vrijwilligerswerk), opleiding, sociaal netwerk en psychische ondersteuning. Er speelde vaker een combinatie van jeugdprostitutie en huiselijk geweld.

Het blijft een aandachtspunt dat meisjes steeds vaker geronseld worden via social media (Facebook en chatsites). Er is dus steeds minder sprake van het klassieke geval 'jongens met dure auto's bij het schoolplein'. In een aantal meldingen bleek er sprake te zijn van cyberseks. Er is gekeken naar een link met jeugdprostitutie en dit is afgestemd met de politie.

---

³ Een escortcontrole houdt in dat personeel van het MEPRO zich voordoeft als klant. Zij maken een afspraak met een escortbureau en vragen om een prostituee. Op het moment van aankomst wordt de prostituee en haar eventuele chauffeur gecontroleerd op legitimatie, verblijfsvergunning etc

Dierenmishandeling

Uit onderzoek is gebleken dat er een relatie bestaat tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Daar waar sprake is van dierenmishandeling is er een verhoogde kans op huiselijk geweld en vice versa. Dat maakt dat het steunpunt een folder ontwikkeld heeft om dit onder de aandacht te brengen. Dit is gebeurd in samenwerking met de Dierenbescherming, Dierenpolitie en de politie.

3.3 Onderliggende problemen

Problemen als financiële problemen, lichte verstandelijke beperking en psychiatrische problematiek alsook specifieke problemen rondom MOE-landers speelden een rol bij de meldingen rondom huiselijk geweld

Financiële problemen (crisis) spelen nog altijd een rol bij de toename van het aantal meldingen. Het levert extra spanningen op in de gezinssituatie, waardoor het eerder en vaker kan escaleren.

Naar verhouding waren er in 2014 meer zaken waarbij een licht verstandelijke beperking of psychische problematiek oorzaak waren van het huiselijk geweld. De betrokken hulpverlening loopt vaak vast, omdat deze doelgroep niet gemotiveerd is voor ondersteuning en er geen drang of dwang mogelijk is, omdat de incidenten niet ernstig genoeg zijn.

In 2013 werd de groei van de problematiek van MOE-landers (mensen uit Midden- en Oost-Europa) genoemd. Vaak waren er problemen met alcohol en huiselijk geweld en verwaarlozing van kinderen. Onder andere de taalbarrière en hun mobiliteit (gaan terug naar land van herkomst om vervolgens weer een tijd terug te keren) maakte het lastig om langdurige hulp in te zetten.

3.4 Recidive/hermeldingen

In 2013 is praktijkonderzoek gedaan naar mogelijke factoren voor herhaling (recidive) van huiselijk geweld meldingen. Dit met als doel duidelijk te krijgen welk percentage van de meldingen recidive betreft, welke factoren mogelijk daaraan bijdragen en welke interventies van het SHG kunnen bijdragen aan het voorkomen van recidive. Uit het onderzoek kwamen diverse aanbevelingen naar voren:

- Alert zijn en gericht inzet doen op de veel voorkomende kenmerken en patronen, die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen als mogelijke voorspellers van het risico op aanhoudend geweld;
- Het SHG zal via de gespreksvoering met betrokkenen een belangrijke bijdrage leveren aan het motiveren van betrokkenen en vooral plegers, om deel te nemen aan hulpverlening en deze trajecten ook af te ronden. Indien noodzakelijk kan vanuit het SHG afgestemd worden met ketenpartners en politie voor het verkrijgen van een meer dwingend kader
- Vanuit het SHG zal bij dergelijke meldingen een intensieve en systeemgerichte aanpak gehanteerd moeten worden om deze vervolgens over te dragen aan de hulpverlening die wordt ingezet;
- Het op de hoogte stellen van de omgeving van het huiselijk geweld kan de kans op herhaald geweld verkleinen. Dit en het betrekken van de omgeving als beschermende factor, zal bij de hulpverlening onder de aandacht moeten worden gebracht;
- Het SHG kan meer gericht advies/consultatie op de risicofactoren gaan bieden, mogelijk in een meer algemene vorm van voorlichting aan hulpverleners;
- Monitoring kan mogelijk een bijdrage leveren aan het voorkomen van recidive, ook wanneer betrokkenen niet gemotiveerd zijn voor hulpverlening en zelf inzet afhouden.

3.5 Centrale intake Vrouwenopvang

Moviera is 24 uur bereikbaar en beschikbaar voor verzoeken om opvang, ambulante hulp of voor informatie en advies. De afdeling Centrale Intake van Moviera analyseert de hulpvraag van cliënten en besluiten, in overleg met de cliënt, welke vervolgstappen nodig zijn om het geweld te stoppen. Eventuele vervolgstappen:

- Voor de opvang wordt een uitgebreide intake en risicoscreening ten aanzien van de veiligheid van de betrokkene uitgevoerd;
- Er wordt samen met de cliënt gezocht naar opvang binnen het eigen netwerk als de veiligheid dit toelaat en wordt lokaal begeleiding georganiseerd;
- De cliënt wordt op basis van intake doorverwezen naar lokaal ambulant aanbod;
- Cliënt krijgt ambulante ondersteuning van Moviera;
- Cliënt krijgt op maat advies om zelf vervolgacties te ondernemen
- Inwoners uit Gelderland die op zoek zijn naar een veilige opvangplaats krijgen bij voorkeur opvang in een van de locaties van Moviera. Inwoners die om veiligheidsredenen niet in Gelderland kunnen blijven, vindt er een verkorte intake en risicoscreening plaats en wordt actief landelijk gezocht naar een veilige opvangplaats.

Met ingang van 1 juni 2013 is ook Moviera overgestapt op de geïntegreerde risicoscreening voor de afstemming met het SHG/Veilig Thuis waarbij in kaart wordt gebracht wat de veiligheidsrisico's zijn van de situatie waarin de cliënt zich bevindt. Aan het eind wordt aan de thuissituatie een bepaalde code gegeven, code 1⁴, code 2⁵, code 3⁶ of code 4⁷.

De intakekers besluiten op basis van de door hen verzamelde gegevens of een cliënt op dit moment een veilige opvang plek nodig heeft of ambulant begeleid kan worden. Bij 1 en 2 worden ambulante oplossingen gezocht. Bij 3 en 4 is de afspraak dat de cliënt een nadere intake krijgt om te bepalen of met instroom naar de analysefase met verblijf in Oosterbeek de noodzakelijke veiligheid en bescherming kan worden geboden om het geweld te stoppen.

Als blijkt dat voor de cliënt opvang noodzakelijk is, wordt een deel twee van de risicoscreening afgenomen waarmee bepaald wordt of de cliënt in deze opvang meteen veilig is of dat aanvullende veiligheidsmaatregelen genomen moeten worden. De codering hiervan loopt van groen (meteen veilig), naar oranje (monitoren want situatie kan omslaan naar rood) naar rood (aanvullende veiligheidsmaatregelen nodig). Vrouwen met code rood worden uit veiligheidsoverwegingen niet als melding geregistreerd. Sinds 1 september 2012 worden cliënten met code rood altijd opgevangen. Als Moviera geen plek heeft wordt alles in het werk gesteld om namens de cliënt een geschikte opvanglocatie in het land te vinden.

3.6 Successen en verbeterpunten

Successen

- De meldingen tussen politie en Veilig Thuis zijn goed op elkaar afgestemd;

De meldingen van de politie bereiken Veilig Thuis goed. Dit komt door de gekoppelde systemen.

⁴ In deze situatie is sprake van (incidenteel) huiselijk geweld jegens een volwassene. Er is geen acute dreiging of acuut gevaar. Er zijn geen minderjarige kinderen, of deze zijn geen getuige/direct slachtoffer.

⁵ In deze situatie is er sprake van huiselijk geweld jegens een volwassene. Daarnaast zijn kinderen aanwezig. Er is geen sprake van acute dreiging of acuut gevaar, maar er zijn wel zorgen over een mogelijke dreiging in de toekomst of er is sprake van onvoorspelbaarheid van toekomstige ontwikkelingen.

⁶ In de derde situatie is sprake van direct geweld tegen een volwassene. Eventuele kinderen zijn getuige of direct slachtoffer van het geweld. Er is sprake van toenemende dreiging of een risico op escalatie. Er moet snel iets gebeuren, maar de cliënt hoeft niet acuut weg.

⁷ De situatie is dusdanig ernstig dat slachtoffer en eventueel kinderen onmiddellijk in veiligheid moeten worden gebracht. Deze situatie is zo urgent dat het vaak niet mogelijk is of niet meer nodig zal zijn om de risicoscreening af te nemen.

- Waarneembare trends in aard en omvang meldingen bieden kansen voor het bepalen van focus;

Er zijn trends waarneembaar in de aard en omvang van de meldingen. Hierdoor is in sommige gevallen een betere focus op risicogroepen mogelijk.

Verbeterpunten

- Helder formuleren welke gegevens noodzakelijk zijn om antwoord te kunnen geven op vragen voor het maken van beleid en de uitvoering; Het SHG en Moviera leveren veel cijfermatige gegevens aan. De vraag is wat gemeenten daar precies mee doen. Hoewel gemeenten bijvoorbeeld graag meer inzicht wensen in de gemeentespecifieke trends en inschatting van risicogroepen bestaat het beeld dat gemeenten daarbij onvoldoende helder hebben welke gegevens ze willen hebben en wat ze vervolgens met die cijfers willen doen. Ook zou er meer gebruik gemaakt kunnen worden van de beschikbare landelijke cijfers. Beknopte gegevens die daadwerkelijk gebruikt worden kunnen bijvoorbeeld leiden tot een betere focus en prioritering en leiden tot minder administratieve druk op de uitvoerende organisaties. Het duiden van de cijfers blijkt niet altijd even makkelijk. Er moet voor worden gewaakt om niet al te snel conclusies te trekken. Een toename van aantal meldingen in een gemeente betekent niet automatisch dat het huiselijk geweld is verergerd. Een afname van meldingen is ook niet automatisch te koppelen aan de inzet van aanbieders.

- In verantwoording omslag maken van kwantiteit naar kwaliteit (tellen en vertellen, cliëntperspectief centraal); Gemeenten willen meer sturen op de kwaliteit in plaats van kwantiteit. Hierbij gaat het om het belang van kwalitatief goede registratiesystemen, dossiervorming en werkprocessen, maar ook een beter beeld van het effect op de cliënten.

- Aanpak nodig voor hermeldingen/recidive;

De aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek naar hermeldingen/recidive moeten geborgd worden in het werkproces van Veilig thuis en bij organisaties die begeleiding en ondersteuning bieden. Effectieve interventies en een multidisciplinaire aanpak moeten worden ingezet om recidive te voorkomen.

- Naar een stevige organisatie Veilig Thuis;

Veilig Thuis is nog volop in ontwikkeling. Er wordt hard aan gewerkt om het 'huis op orde' te krijgen. Een voorbeeld is het werken aan één registratiesysteem. Binnen Veilig Thuis zijn er nog verschillende registratiesystemen (elke organisatie een ander systeem). Er wordt momenteel hard gewerkt aan één systeem voor Veilig Thuis. Dit zeer wenselijk om extra administratieve handelingen en fouten in de verwerking van meldingen te voorkomen.

- Meer duidelijkheid over nut en noodzaak van de Verwijsindex en stimuleren van gebruik;

De Verwijsindex Risicjongeren kan deels een oplossing bieden voor het feit dat een uniform systeem voor alle organisaties in de praktijk niet mogelijk is. Geconstateerd is echter dat de Verwijsindex onvoldoende wordt gebruikt. In 2015 kennen de gemeenten een toename van het aantal partners die nog moeten worden aangesloten en getraind in het gebruik ervan. De gemeenten hebben hierin een belangrijke rol. Naast gegevens over aantal signalen in de Verwijsindex zou er juist ook meer inzicht moeten komen of dit ook matches oplevert en hoe er vervolgens met de match aan de slag wordt gegaan. Het is onduidelijk of vervolgens helder is wie de verantwoordelijk neemt voor een specifieke casus dat een match oplevert en of er voldoende terugkoppeling plaatsvindt naar de andere signaleerders. Hier moet meer inzicht in komen.

- Privacy in relatie tot terugkoppeling en informatieoverdracht moet verder uitgewerkt worden.

Sinds 1 januari 2015 bestaat er een nieuwe werkrelatie tussen de gemeenten (CJG's, wijkteams etc.), de verschillende aanbieders en Veilig Thuis. Juist nu deze samenwerking dit jaar van de grond komt en er een volledig nieuwe organisatie wordt gevormd (Veilig Thuis) is de terugkoppeling en informatieoverdracht essentieel en dient een van de verbeterpunten te zijn voor de toekomstige samenwerking in het nieuwe zorglandschap. Daarbij moet duidelijkheid zijn over wat in het kader van de privacy wel en niet kan en mag en waar er ruimte zit.

4. HULPVERLENING, OPVANG, INTERVENTIES EN NAZORG

4.1 Trajectfinanciering- en begeleiding Moviera

De centrumgemeenten Apeldoorn en Arnhem hebben Moviera in 2011 verzocht om trajectfinanciering- en begeleiding te ontwikkelen en in te voeren. Deze financieringssysteem past bij de ontwikkelingen, zoals Welzijn Nieuwe Stijl, waarbij de eigen kracht en eigen omgeving van de cliënt de komende jaren steeds belangrijker wordt. Het uitgangspunt is dat cliënten in de gelegenheid gesteld moeten worden om hun eigen kracht te gebruiken. Dit biedt cliënten meer kansen in de toekomst om geweld in relaties en afhankelijkheidsrelaties te voorkomen. Door het traject efficiënter en effectiever in te richten kunnen meer cliënten worden begeleid binnen het huidige financieringskader.

In de loop van het proces zijn ook centrumgemeenten Ede en Nijmegen betrokken bij de invoering van deze systematiek. De kern van trajectfinanciering- en begeleiding is het vooraf vaststellen van het doel en het tijdsbestek waarin de cliënt dat doel wil behalen. De cliënten worden ondersteund bij het maken van haalbare toekomstplannen om naar toe te werken en het daaraan koppelen van een tijdspad. Mei 2012 is de trajectbegeleiding als experiment gestart met nieuwe cliënten. In 2013 zijn de parameters op basis van de opgedane ervaringen aangepast en in 2014 en 2015 verder doorontwikkeld.

Er wordt gewerkt met lichte en intensieve trajecten en bijzondere trajecten. Bij bijzondere trajecten gaat het om een specifieke doelgroep (bijv. slachtoffers mensenhandel)

4.2 Analysefase opvang

Voordat iemand definitief geplaatst wordt in de opvang vindt er eerst een analyse plaats. Tijdens de analysefase zijn trajectbegeleiders voornamelijk bezig met het onderzoeken, analyseren van de geweldsdynamiek, de krachten en op basis hiervan het formuleren van het advies aan de cliënt voor effectieve interventies om geweld te stoppen en herhaling te voorkomen. De woonondersteuners richten zich op de dagelijkse begeleiding en aandacht voor het individuele en groepsproces. De analysefase vindt plaats in Oosterbeek en duurt 4 tot 6 weken.

Naast een geweldsanalyse wordt ook de materieel-juridische situatie van de cliënt in kaart gebracht en naar de zelfredzaamheid van de cliënt gekeken. Op basis van de analyse van alle leefgebieden krijgt de cliënt een vervolgadvis en neemt de cliënt op basis hiervan een besluit. Hiermee wordt voorkomen dat alle cliënten automatisch doorstromen naar de opvang.

In Apeldoorn start de eventuele vervolgoopvang.

4.3 Opvang

Wonen op een locatie is meer dan alleen bed, bad, brood. Wonen heeft te maken met huishouden, financiën, leren omgaan met de burens of anderen en het opvoeden van kinderen. De ondersteuning in de opvang richt zich op het leven en wonen in de opvang. Er wordt gewerkt met krachteninventarisaties en actieplannen. Er vindt individuele of groepsbegeleiding plaats gericht op het vergroten van handelingsvaardigheden. Zo zijn de wekelijkse groepstrainingen gericht op het vergroten en verbeteren van een gezonde leefstijl, effectieve communicatie en sociale weerbaarheid. Cliënten worden getraind en gesterkt in het voorkomen van relaties met geweld.

Individuele gesprekken zijn erop gericht cliënten meer inzicht te laten krijgen in het eigen aandeel in geweldsmechanismen en relatiepatronen. De cliënt kan in de toekomst beter signalen herkennen waardoor herhaling van geweld wordt voorkomen.

In 2012 zijn er 13 vrouwen niet opgenomen in verband met een tekort aan plaatsen. Per 2013 is met de flexibele inrichting van de analysefase in Oosterbeek het probleem van een tekort aan opvangplaatsen opgelost. Met Moviera zijn maximale doorlooptijden afgesproken. In 2014 was het gemiddelde 25,3 weken, waarmee Moviera aan de afspraken voldeed.

In 2012 heeft Moviera meegewerkt aan landelijke bereikbaarheid voor een noodbed voor slachtoffers van eengerelateerd geweld en vijf cliënten opgevangen. Het noodbed dient als schuilplaats voor de duur van een paar dagen waarna de eerste gesprekken kunnen plaatsvinden voordat er over gegaan kan worden tot definitieve plaatsing.

4.4 Systeemgerichte interventies

Het SHG/Veilig Thuis en Moviera organiseren zoveel mogelijk systeemgerichte zorg bij alle meldingen en interventies. Daarbij is er oog voor pleger en slachtoffer en de kinderen in het gezin. Sinds 2012 is er toenemende aandacht en begeleiding voor kinderen in de opvang. Op basis van de vragen van kinderen en/of hun ouders worden externe partners ingezet en hulp in de opvang gestart die na de uitstroom door blijft gaan.

Er worden diverse interventies ingezet om slachtoffers en plegers van huiselijk geweld te ondersteunen. In deze regio kennen we onder andere 'Krachtwerk', 'Veerkracht', 'Let op de Kleintjes', 'Eigen Krachtconferentie', 'Samen Geweldloos Verder', 'Ouderschap Centraal' en 'Toekomst Zonder Geweld'. In de bijlage wordt een beschrijving gegeven van de diverse methodieken. Daarnaast kennen we nog Aware, de Tijdelijke Huisverboden en Plegeropvang.

Aware (Abused Women's Active Response Emergency)

Het Aware-systeem is ontwikkeld om vrouwen die worden lastiggevallen door een ex-partner, sneller en beter te kunnen bijstaan. Bij acute dreiging hoeft de belaagde maar op de knop te drukken en de politie rukt uit. Tussen Moviera, politie, Veiligheidshuis en SHG/Veilig Thuis zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over het inzetten van Aware en de begeleiding van de betrokkenen.

In 2012 zijn alle Aware-systemen vernieuwd. De technische aanpassingen zorgden voor een scherpere GPS-ontvangst.

Aware wordt begeleid door de zorgcoördinator van Moviera. Haar taak is het bespreken hoe hiermee om te gaan en een netwerk te organiseren voor de cliënt. Een indicatiecommissie beoordeelt of Aware de meest aangewezen beveiligingsmethode is of dat andere maatregelen meer passend zijn. Door structurele deelname van Moviera in de Veiligheidshuizen wordt ook vanuit andere kamers in het Veiligheidshuis (ex-gedetineerden) vaker een beroep gedaan op Moviera voor aansluiting op Aware. Bijvoorbeeld bij aangekondigde vrijlating uit gevangnissen van daders wordt Aware als aanbod bij slachtoffers sneller ingezet.

Huisverboden en plegeropvang

De Wet Tijdelijk Huisverbod geeft burgemeesters de bevoegdheid om bij acute dreiging van huiselijk geweld de pleger voor tenminste 10 dagen uit huis te plaatsen. Bij aanhoudende dreiging kan de burgemeester het huisverbod verlengen tot maximaal 28 dagen. De zorgcoördinatoren van het SHG/Veilig Thuis coördineren de uitvoering van de opgelegde huisverboden, in nauwe samenwerking met politie, regiogemeenten en de betrokken hulpverlenende partijen. Binnen huisverboden valt het in 2014 op dat het SHG meer te maken had met allochtone cliënten die vanwege taalproblematiek niet of nauwelijks door te leiden waren naar hulp. De redenen hiervoor waren dan de kosten voor een tolk of een te hoge eigen bijdrage voor de financiële draagkracht van de cliënt. In 2014 is het aantal uithuisgeplaatsen dat gebruik maakte van (crisis)opvang ten opzichte van 2013 en 2012 iets gestegen.

4.5 Doorstroom naar woningen

In 2012 heeft gemeente Apeldoorn initiatief genomen om de doorstroom uit de opvang te bevorderen. Hiervoor zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met de woningcorporaties Noord-Veluwe en Goed Wonen regio Twello Voorst.

In 2013 hebben 17 cliënten moeten wachten totdat ze zelfstandig konden gaan wonen. De oorzaak was dat er onvoldoende woningen beschikbaar waren in de regio. Dit zorgde ervoor dat het gemiddeld verblijf per traject in Apeldoorn hoger lag dan in Oosterbeek en Nijmegen.

In 2014 waren er voldoende woningen, maar speelde dat de doorstroom bij de doelgroep met schulden en/of slechte woonreputatie traag verliep, omdat de wooncorporaties eisen stelden zoals bewindvoering, omklapwoningen etc. De procedures om te voldoen aan deze eisen vroegen meer tijd en daarom konden de afgesproken trajectperiodes niet worden behaald. Bij vermoedelijke slachtoffers mensenhandel (zonder verblijfsstatus) is dit probleem nog groter. De moeizame doorstroom naar huurwoningen in het algemeen is in sommige casussen problematisch. In 2014 speelde er bijvoorbeeld een casus in Epe met een volwassen zoon die door problematiek bij ouders inwoonde. De situatie escaleerde en nam gewelddadige vormen aan, waardoor de zoon eigenlijk zo snel mogelijk uit huis moest.

Per 1 juni 2015 is de nieuwe Huisvestingswet van kracht. Hierin wordt geregeld dat gemeenten urgentie moeten verlenen aan slachtoffers van geweld die in de opvang verblijven. Als gemeenten een urgentiesysteem hebben moeten ze slachtoffers van huiselijk geweld voorrang geven.

In 2015 zijn er voor de regio Apeldoorn nieuwe afspraken gemaakt over aantallen 'urgentiewoningen', ook voor bijzondere doelgroepen. Hierdoor is de noodzaak van een huisvestingsverordening vervallen. De beschikbare woonruimte wordt aan de hand van regels op twee manieren toegewezen:

- Toewijzing op basis van inschrijfduur of loting. Hiermee werd de afgelopen jaren 70 tot 80% van de beschikbare woningen toegewezen;
- Toewijzing buiten het reguliere systeem om. Hierover worden met de zorgorganisaties en woningcorporaties aparte afspraken gemaakt. We kennen de volgende categorieën:
  - o Urgentie: Er kan urgentie worden aangevraagd. Indien de urgentie is toegekend krijgen deze mensen voorrang op regulier woningzoekenden;
  - o Herstructureringsurgentie: indien woningen gesloopt moeten worden in verband met vervanging, krijgen de bewoners een herstructureringsurgentie. Zij krijgen dan minimaal een jaar de tijd om met hun urgentie te reageren op sociale huurwoningen;
  - o Geclusterde woonvormen: een combinatie van wonen met zorg. Dit kan in nieuwbouw maar ook in bestaande bouw;
  - o Voorrang voor bijzondere doelgroepen, onder andere mensen uit de vrouwenopvang.

4.6 Nazorg: vinger aan de pols

Veilig Thuis biedt zelf geen hulpverlening. Wel dient Veilig Thuis na drie maanden en 1 jaar na afronding van de casus en overdracht aan het lokale veld te monitoren of de interventies die in gang zijn gezet ook daadwerkelijk worden uitgevoerd en of die interventies leiden tot het duurzaam stoppen van het geweld en tot herstel van schade. Indien dit niet het geval is, komt Veilig Thuis wederom in actie.

4.7 Successen en verbeterpunten

Successen

- Verschuiving van opvang naar ambulant;

In de opvang is een duidelijke verschuiving waarneembaar van opvangtrajecten naar meer ambulante trajecten.

- Toename systeemgericht en evidence-based werken;

Er wordt meer dan in voorgaande jaren gewerkt met systeemgerichte en evidence-based interventies.

- Voldoende opvangplekken;

Er zijn voldoende opvangplekken waar dit nodig is.

- Aware succesvol instrument;

De inzet van Aware is een waardevol instrument in het domein van huiselijk geweld. Zowel cliënten, politie als Aware-medewerkers waren tevreden over de in 2012 vernieuwde systemen.

- Tijdelijk Huisverbod bewezen effectief;

Het SHG heeft in 2012 en 2013 meegewerkt aan het landelijke onderzoek naar de effecten van de Wet Tijdelijk Huisverbod. Deze werd uitgevoerd door Regioplan in opdracht van het Ministerie van VWS. De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat het huisverbod bijdraagt aan het verminderen van nieuw

huiselijk geweld. Dit effect wordt vooral veroorzaakt door de zeer intensieve hulpverlening die na het opleggen van het huisverbod wordt opgestart. Als uithuisgeplaatsten met de aangeboden hulpverleningstrajecten starten en deze voldoende doorlopen, blijkt er een samenhang met minder nieuw huiselijk geweld. Datzelfde geldt voor de mate waarin de hulpverlening systeemgericht werkt: dat wil zeggen een goede afstemming realiseert tussen de hulp aan uithuisgeplaatste, achterblijver(s) en eventueel betrokken kinderen.

- Doorstroom uit opvang;

Als het gaat om doorstroom blijven de doelgroep uit de opvang conform Huisvestingswet recht hebben op voorrang voor een woning.

- Expertise aanwezig op specifieke vormen van geweld;

Naast kennis van alle vormen van huiselijk geweld is er bij Veilig Thuis tevens veel expertise aanwezig over de problematiek rond eerwraak, loverboys/mensenhandel, huwelijksdwang en achterlating. Daar waar nodig kan er gebruik gemaakt worden van deze kennis, omdat het soms om kleine doelgroepen gaat.

Verbeterpunten

- Meer (preventief) inzetten Tijdelijk Huisverbod;

Opvallend is dat het aantal huisverboden in sommige gemeenten afneemt. Dit moet nader geduid worden. Daarnaast is er nog weinig ervaring opgedaan met het meer preventief inzetten van het instrument Tijdelijk Huisverbod. Hier kunnen ervaringen van elders in het land worden gebruikt.

- Structurele inzet op systeemgericht werken en meer aandacht voor daderhulpverlening;

Voor het verder terugdringen van het geweld is het nodig meer werk te maken van de systeemgerichte aanpak. Deze aanpak zoekt de oorzaak van het geweld in de dynamiek tussen de betrokkenen en richt zich op een goede afstemming tussen de hulpverlening aan de afzonderlijke betrokkenen. Aandacht voor het gehele cliëntsysteem blijft daarbij nodig. Ook is het nodig dat (met name) plegers sterker worden gemotiveerd om aan hulpverleningstrajecten deel te nemen. Al met al blijkt het huisverbod een effectief instrument in de strijd tegen huiselijk geweld.

- Verkennen mogelijkheden van inzet van ervaringsdeskundigen;

In het sociale domein wordt in toenemende mate gewerkt met ervaringsdeskundigen. Zij kunnen hun ervaringen positief inzetten. In de gelijkwaardige relatie tussen de ervaringsdeskundige en het slachtoffer kan er veel bereikt worden.

- Aware meer preventief inzetten;

Het gebruik van Aware lijkt na 2013 iets af te nemen. Mogelijk moet er hernieuwde aandacht gevraagd worden bij de betrokken partners voor de mogelijkheden die dit instrument biedt;

- Voorkomen wachtlijsten;

Er dient nog beter gestuurd te worden op het voorkomen van wachtlijsten voor bepaalde interventies.

- Oplossen knelpunten doorstroom uit opvang;

Voor de doorstroom en een zo kort mogelijke doorlooptijd in de opvang blijft goede afstemming met de gemeenten en wooncorporaties nodig. Binnen de opvang krijgt de uitvoering steeds meer te maken met cliënten met multiproblematiek, waaronder schulden, waardoor de doorstroom moeilijk is. Hiervoor moet een gezamenlijke oplossing gezocht worden. Hierbij is ook economische zelfstandigheid een belangrijk item. Hiervoor is meer afstemming nodig met de partners in de wijk en met het Werkplein Activerium/Werk en Inkomen.

- Tijdig effectieve interventies inzetten ter voorkoming van escalatie uitmondend in geweld;

Het is noodzakelijk dat we vroegtijdig signalen herkennen en juiste interventies inzetten om escalaties te voorkomen. De casussen die aangemeld worden voor de opvang kennen soms een behoorlijke geweldsgeschiedenis waarbij reeds diverse organisaties betrokken zijn (geweest). Soms worden vrouwen met kinderen vanuit het gedwongen kader toegeleid naar de opvang te gaan terwijl ze dat zelf niet willen. De vrouwenopvang behoort tot het vrijwillige kader. Met snelle en effectieve interventies kunnen dit soort zaken mogelijk worden voorkomen, maar dan is tijdige betrokkenheid van specialisten noodzakelijk.

- Focus en projectmatige aanpak nodig in aanpak specifieke vormen van geweld;

Focus op alle vormen van geweld is niet reëel. Het volume van de casussen bepaalt deels de aandacht voor het onderwerp. Er wordt door deskundigen in ieder geval gepleit voor meer aandacht voor eerge relateerd geweld, mensenhandel, ouder mishandeling en ouderen mishandeling. Bij de laatste vorm dient hierbij ontspoorde mantelzorg en geweld door hulpverleners betrokken te worden. Ervaringen uit Gelderland-Zuid kunnen hier goed bij gebruikt worden.

- Kennis delen rondom specifieke vormen van geweld;

De specifieke vormen van geweld vragen om specifieke expertise. Het is goed om dit regionaal te borgen. Hierbij moet wel ingezet worden op lokale deskundigheidsbevordering, zodat partners in de wijken signalen kunnen herkennen en weten te handelen.

CONCEPT

5. KRACHTEN BUNDELEN DOOR SAMENWERKING

In de afgelopen jaren hebben het SHG/Veilig Thuis en Moviera veel samengewerkt met diverse organisaties. Allereerst is Veilig Thuis natuurlijk zelf een samenwerkingsverband tussen Stimenz, Moviera en Jeugdbescherming Gelderland. Hiermee is de logische verbinding tussen kindermishandeling en huiselijk geweld dat volwassenen betreft geborgd. Daarnaast zijn er talloze organisaties die Moviera en Veilig Thuis als experts invliegen voor informatie en consultatie of om meldingen te doen. Er is ook samenwerking met bovenregionaal opererende instellingen met expertise van specifieke geweldsvormen (bijvoorbeeld Fier) die ingezet kunnen worden.

5.1 *Verbinding Wmo en jeugd*

Op 10 september 2012 heeft de ondertekening plaatsgevonden van het convenant Ketensamenwerking Jeugdprostitutie door gemeenten, politie, Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, GGD, MEE Veluwe, Moviera, Iriszorg en Stimenz. Dit convenant maakte het onder andere mogelijk dat informatie over de plegers beter uitgewisseld konden worden.

5.2 *Verbinding zorg en veiligheid*

Het SHG, nu Veilig Thuis, neemt deel aan de Veiligheidskamers in Apeldoorn, Harderwijk en Zutphen. Zaken met een strafrechtelijke component worden besproken, wanneer afstemming rond zorg en strafrecht extra aandacht nodig heeft. Maandelijks neemt een zorgcoördinator Veilig Thuis deel aan het casusoverleg huiselijk geweld in de Veiligheidskamer.

5.3 *Verbinding met lokale infrastructuur*

Met name bij complexe meldingen is afstemming tussen Veilig Thuis en de lokale infrastructuur van groot belang. In Apeldoorn vond er de afgelopen periode afstemming plaats met de Sociale Wijkteams. Binnen de gemeente Epe vond er afstemming plaats met de vier Multidisciplinaire Teams (MDT's). In 2014 was er in de gemeente Epe een aantal complexe langdurige zaken waarin veel geïnvesteerd is in samenwerking tussen het steunpunt en de ketenpartners. In Heerde was er tot en met 2014 geen multidisciplinair overleg waaraan het SHG een complexe melding kon overdragen. Deze zaken zijn door de lokale zorgcoördinator opgepakt.

Binnen de gemeente Lochem vond er afstemming plaats met het maatschappelijk werk van Sensire. Voor complexe meldingen gold dat het eerste deel van de zorgcoördinatie op werd gepakt door Stimenz en daarna werd de zorgcoördinatie overgedragen aan Sensire.

De gemeentelijke zorgcoördinatie voor de gemeente Voorst werd uitgevoerd door Mens en Welzijn Voorst.

In Zutphen werd de zorgcoördinatie door Stimenz uitgevoerd en de zorgcoördinatie bij complexe meldingen werd na het opstellen van het plan van aanpak overgedragen aan Perspectief.

In 2014 is Putten weer aangesloten bij de Noord-Veluwe ten aanzien van de zorgcoördinatie.

De gemeentelijke zorgcoördinatie voor de gemeente Brummen werd uitgevoerd door Stichting Welzijn Brummen.

In 2015 wordt opnieuw geïnventariseerd hoe de lokale infrastructuur per gemeente georganiseerd is en hoe Veilig Thuis het beste aansluit op de (werkprocessen van) de lokale teams. Daarin is ook de werkwijze van de lokale Toegang tot individuele of maatwerkvoorzieningen van belang.

5.4 *Regionale samenwerking*

De nota 'De Onmacht Voorbij' kende zowel regionale als lokale uitgangspunten. Ambtelijk en bestuurlijk werd er regelmatig afgestemd in het Regionaal Ambtelijk Overleg en het Regionaal Bestuurlijk Overleg Huiselijk Geweld. Tussen Veilig Thuis en de lokale gemeenten was er onderling contact en afstemming.

Op het gebied van Vrouwenopvang en Veilig Thuis vond er ook bovenregionale afstemming plaats met de Gelderse centrumgemeenten. Op sommige momenten kunnen lokale en regionale ontwikkelingen met elkaar op gespannen voet komen te staan. Bijvoorbeeld als het gaat om de tijd die het kost om met elkaar af te stemmen, de nabijheid en herkenbaarheid van organisaties met een regionale functie en regionale keuzes versus de 'couleur locale'.

5.5 Successen en verbeterpunten

Successen

De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in de samenwerking tussen gemeenten en tussen de uitvoerende organisaties.

Verbeterpunten

- Meer duidelijkheid over bestuurlijke regie, beleidsregie, procesregie, uitvoeringsregie, casusregie;

Met name sinds de decentralisaties is het lokale domein volop in beweging. Er dient opnieuw zorgvuldig gekeken te worden naar rollen en taken en afstemming tussen Veilig Thuis, de CJG's, wijkteams, het Veiligheidshuis en andere partners regionaal, lokaal en in de wijk.

- Goede taak- en verantwoordelijkheidsverdeling lokaal en regionaal;

Meer duidelijkheid over welke zaken lokaal opgepakt worden en welke regionaal vormgegeven moeten worden.

- Eenduidige sturing en monitoring met meer balans tussen kwantiteit en kwaliteit (tellen en vertellen);

Er is behoefte aan eenduidig sturen op en monitoring van de uitvoeringsorganisaties vanuit een gezamenlijk opdracht. Er moet daarbij goed nagedacht worden over welk gegevens we willen hebben en wat gemeenten daar vervolgens mee willen doen. Er moet een goede balans zijn tussen sturen op kwantiteit en sturen op kwaliteit. Het cliëntperspectief dient daarbij meer naar voren te worden gebracht, zodat het effect van het beleid beter zichtbaar wordt.

- Duidelijke plek huiselijk geweld binnen de domeinen jeugd, Wmo, Participatiewet en veiligheid;

Huiselijk geweld overstijgt meerdere beleidsterreinen. Het is van belang om zowel lokaal als regionaal goed af te stemmen met de diverse terreinen. Vraag is vanuit welk beleidsveld de regie op het onderwerp het beste kan worden gevoerd.

- Naar meer efficiënte overlegstructuren;

Afstemming vraagt om overleg. De overlegstructuren moeten echter zo efficiënt mogelijk blijven, zodat alle energie naar het primaire proces kan blijven gaan. Ook hier is een heroverweging nodig.

- Uitvoerende organisaties met expertise op het gebied van huiselijk geweld meer herkenbaar en nabij in lokale veld;

De uitvoerende organisaties werken op regionaal niveau. Dit creëert afstand tot de lokale gemeenten. Een belangrijke opdracht voor de uitvoerende organisaties is om een manier te vinden om toch herkenbaar en nabij te zijn. Dit is voorwaarde voor goede afstemming met gemeente en lokale organisaties.

- Meer van elkaar leren.

Voordeel van regionale samenwerking is dat iedere gemeente niet zelf het wiel hoeft uit te vinden. Er zijn meer mogelijkheden om regionale thema's te benoemen en rondom deze thema's zogenoemde regionale leertafels te organiseren.

BIJLAGE 1 ACTIEPUNTEN UIT DE ONMACHT VOORBIJ

1. Preventie

Acties:

1. Seksuele voorlichting behoort tot taak van het onderwijs. Of de voorlichting in het kader van jeugdprostitutie in gemeente Apeldoorn vanaf 2012 blijft is nog onduidelijk. De ervaringen en het ontwikkelde materiaal is inmiddels beschikbaar gesteld voor de NOG-regio.
2. Heroriëntatie van het cursus- en trainingenprogramma op basis van nieuwe, aanvullende methodieken die landelijk hun effectiviteit hebben bewezen (evidence based). Ook zijn er in samenwerking met landelijke partners plannen om aanvullende methodieken voor kinderen te ontwikkelen die wetenschappelijk onderbouwd zijn

2. Voorlichting en vroegsignaleren

Acties:

1. Stimuleren van betrokken instellingen om de interne meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling actief te gebruiken en in te bedden in het reguliere beleid. Bevorderen deelname aan trainingen op het gebied van vroegsignalering, gespreksvoering over signalen en het melden van signalen door professionals in de beroepsgroepen die in de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling worden genoemd.
2. in het project RAAK is het gespreksprotocol aangescherpt voor consultatiebureaus bij standaard huisbezoek aan jonge/aanstaande ouders. Dit is blijvend punt van monitoring.
3. Specifieke aandacht voor het mobiliseren van mensen die actief zijn in wijken en buurten, professioneel of als vrijwilliger, en die niet vallen onder de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Bewustmaken en attenderen op de mogelijkheden van consult, ondersteuning en meldingen bij het AMK en/of het ASHG.
4. Uitvoering geven aan het regionale communicatieplan 2012-2015.
5. In beeld brengen van kenmerken en omvang van risicogroepen in de regio. Specifieke voorlichting/training via allochtone intermediairs, via netwerken/zelforganisaties en/of in buurthuizen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de succesfactoren in de pilots die in enkele grote steden hebben plaatsgevonden.

3. Registratie, matching en opvolging van meldingen

Acties:

1. Jaarbericht ASHG uitbreiden naar de nieuwe regio en vergelijken met landelijke cijfers.
2. Digitale aansluiting tussen diverse meldingssystemen en meldpunten zodat professionals een melding slechts één keer hoeven aan te maken en te verzenden.
3. Continue voorlichting aan zorgaanbieders en maatschappelijke instellingen over de nut en noodzaak van meldingen en de meerwaarde voor de cliënten
  - Voorlichtingsplan in samenwerking met het ASHG t.b.v. alle regionale instellingen

- Alle regiogemeenten nemen dit aandachtspunt op in hun lokale aanpak waarbij de aandacht specifiek gericht is op het lokale zorgnetwerk
- 4. Volgen van de resultaten van het lokale steunpunt in Harderwijk. Op basis van een evaluatie in 2012 besluiten over de mogelijkheden tot continuering/verbreding in de regio van deze aanpak en/of de succesfactoren in deze aanpak
- 5. Nader bespreken/onderzoeken in hoeverre online melden en/of online hulpverlening meerwaarde heeft en in hoeverre het wenselijk is deze vormen van dienstverlening in onze regio te implementeren.
- 6. Bijscholingsprogramma met Meddic voor BIG-geregistreerde beroepen uitrollen in de regio.
- 7. Koppelen meldsystemen verwijsindex risicojongeren, AMK en ASHG en onderlinge samenwerkingsafspraken om informatie te delen en afspraken te maken wie wat gaat doen.

4. Hulpverlening, opvang, interventies en nazorg

Acties:

1. Monitoren dat het instrument Tijdelijk Huisverbod optimaal en zo veel mogelijk ook preventief wordt ingezet. Aandacht hebben voor het feit dat de politie het huisverbod in blijft zetten volgens protocol en op tijd de crisis-/zorgcoördinator inschakelt. Lacunes in de hulpverlening/strafketen in beeld brengen en oplossingen zoeken. Systeemgericht werken verder ontwikkelen en bewaken.
2. samenwerking met OM en reclassering en werkwijze voor daderhulpverlening bij een tijdelijk huisverbod, doorontwikkelen en vertalen naar een bredere aanpak van daderhulpverlening bij alle casussen huiselijk geweld. In kaart brengen van (evidence-based) methodieken en het scala aan (systeemgerichte) hulpverleningsmogelijkheden.
3. voortzetten van de trend van opvang naar ambulante hulpverlening. Betrokken organisaties stimuleren om zich daarbij vooral te richten op de empowerment en weerbaarheid van vrouwen, kinderen en de daders in het kader van een systeemgerichte aanpak.
4. in het najaar 2010 zijn er 10 Aware-systemen in gebruik genomen voor Oost-Veluwe, Midden-IJssel en Noord-Veluwe. Direct na de start is het aantal uitgebreid van 10 naar 13 systemen om te kunnen voldoen aan de vraag naar dit beveiligingssysteem. Het gebruik van Aware zal regelmatig worden gemonitord. Zonodig wordt het aantal systemen uitgebreid of verminderd. De systemen worden gehuurd, hetgeen een flexibele inzet mogelijk maakt.
5. In overleg met de woningbouwcorporaties onderzoeken of deze doelgroep in aanmerking kan komen voor een urgentiebewijs.
6. Mogelijkheden onderzoeken om het beleid nog meer om te buigen naar preventie, dader uithuisplaatsing en ambulante hulpverlening waardoor de druk op de vrouwenopvang zoveel mogelijk wordt beperkt. Dit betekent ook voldoende financiële middelen ter beschikking stellen om alle vrouwen ambulante begeleiding te kunnen aanbieden. Monitoren van afwijzingen en wachtlijsten en (in overleg met Hera) formuleren welke risico's wel/niet acceptabel zijn bij het ontbreken van voldoende plaatsen. Monitoren dat het instrument Tijdelijk Huisverbod optimaal en zo veel mogelijk ook preventief wordt ingezet. Het is niet wenselijk dat wachtlijsten ontstaan voor vrouwen in een situatie van acute onveiligheid.

5. Systeemgerichte aanpak

Acties:

1. Hulpverleners blijven attenderen op het feit dat zij oog hebben voor alle betrokkenen binnen het gezin (systeem) en hier ook naar informeren. Stimuleren van onderlinge afstemming tussen de verschillende hulpverleners om interventies zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Aanbieden van deskundigheidsbevordering aan professionals binnen de regionale ketenpartners.

2. Continueren regionaal zorgcoördinatorenoverleg in verband met de afstemming van protocollen en werkwijze. Integratie binnen Veiligheidskamers en lokale zorgnetwerken (afstemmen lokaal en regionaal). Mandaat aan de zorgcoördinatoren beter regelen om door te kunnen pakken en te organiseren.
3. Continueren voldoende trajecten 'Begeleide Terugkeer / Samen Verder' en cursussen 'Let op de kleintjes' zodat alle potentiële deelnemers geplaatst kunnen worden (géén wachtlijst). De leer- en spelgroepen 'Let op de kleintjes' worden in samenwerking met MD Veluwe mogelijk uitgebreid naar meerdere leeftijdsgroepen. Het aanbod wordt continue afgestemd op de actuele vraag in de regio. Ambulante- en systeemgerichte activiteiten stimuleren en verder ontwikkelen.

6. Integrale aanpak voor specifieke geweldsvormen

Acties:

1. Een aantal succesvolle onderdelen uit de RAAK-aanpak wordt voortgezet
  - a. Cursussen vroegsignalering voor iedereen die met kinderen werkt;
  - b. Cursusaanbod voor BIG-geregistreerde beroepen over privacy, beroepsgeheim en melden.
 Daarnaast worden de Routekaart en Kindspoor geïntroduceerd en geïmplementeerd voor de gehele regio Oost-Veluwe, Midden-IJssel en Noord-Veluwe.
 De behoefte aan gespecialiseerde hulpverlening aan chronisch getraumatiseerde kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel geweld zal in Apeldoorn bijzondere aandacht krijgen bij de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten.
 Specifieke aandacht verdient de regionale bestrijding en opsporing van seksueel misbruik van kinderen in familierelaties.
2. Bij de uitwerking van het beleid voor huiselijk geweld zal elke gemeente haar eigen inkleuring kiezen op basis van de bevolkingssamenstelling en de vraag van haar burgers. Afhankelijk van de mate waarin risico's voorkomen in een gemeente kunnen bepaalde facetten meer of minder aandacht krijgen. Een belangrijk element bij de aanpak van heteroseksueel partnergeweld is de mate waarin vrouwen economisch zelfstandig zijn. Ook is er voldoende aandacht voor hulpverlening door mensen uit de eigen cultuur.
3. De succesvolle ketenaanpak van jeugdprostitutie van gemeente Apeldoorn wordt in 2011 uitgerold in de hele NOG-regio. Harderwijk heeft daarin het voortouw genomen en is eind 2010 gestart met een voorlichtingscampagne. Voor wat betreft de ketensamenwerking en de registratie en dossieropbouw bij meldingen wordt in de gehele regio aangesloten op het ASHG.
4. Bekendheid geven aan de term ouderenmishandeling en waar men terecht kan (in lokale campagnes en voorlichting). Ketenaanpak ouderenmishandeling binnen de keten van huiselijk geweld organiseren door regiogemeenten op lokaal niveau om de juiste hulp te kunnen bieden. De thuiszorgorganisaties zullen actief bij deze aanpak worden betrokken.
5. deskundigheidsbevordering van professionals die direct betrokken zijn bij de aanpak van huiselijk geweld, dat wil zeggen medewerkers van de vrouwenopvang, medewerkers van het ASHG en de zorgcoördinatoren krijgen een cursusaanbod. Daarin wordt vooral aandacht besteed aan de nazorg van slachtoffers die de opvang (vaak in een andere regio) verlaten en zich (opnieuw) bij hun familie vestigen in onze regio. Bij de aanpak voor het voorkomen en bestrijden van eengerelateerd geweld zal het accent liggen op het betrekken van sleutelfiguren uit de gemeenschap zelf.
6. Alertheid bevorderen en deskundigheidsbevordering bij alle betrokken beroepsgroepen door gerichte informatie en voorlichtingsactiviteiten als onderdeel van het communicatieplan 2012-2015. Benaderen van zelforganisaties (in Apeldoorn via het allochtonennetwerk) en geestelijk leiders met als doel een actieve betrokkenheid van de doelgroep zelf bij het voorkomen en bestrijden van VGV. In samenwerking met NOG-veiliger wordt een sluitende ketenaanpak ontwikkeld tussen partners in de gezondheidszorg en justitie. Het moet voor een ieder volstrekt helder zijn wat te doen bij

vermoedens van (een op handen zijnde) VGV. De gespreksprotocollen en handelingsprotocollen die hiervoor in zes pilots zijn ontwikkeld, worden aangepast op de situatie in NOG-Gelderland en geïmplementeerd.

7. Nader onderzoeken welke ervaringen er landelijk zijn. Implementatie van succesvolle methodieken voor hulpverlening, bij voorkeur evidence-based methodieken.
8. Nader onderzoeken welke ervaringen er landelijk zijn. Implementatie van succesvolle methodieken voor hulpverlening, bij voorkeur evidence-based methodieken.

7. Krachten bundelen door samenwerking

Acties:

1. Het streven naar een optimale aanpak van huiselijk geweld binnen de politieregio Noord en Oost Gelderland. Het uitwisselen van best practices landelijk en met andere regio's in Gelderland. Afstemming van de aanpak met de regio's IJsselland en Gelderland-Midden. Helder communiceren over eventuele afwijkingen in de aanpak per regio, zodat verwarring of misverstanden bij provinciale samenwerkingspartners wordt vermeden. Voorbereiding van adviezen voor het Regionaal College in aansluiting op de besluitvorming door regionale portefeuillehouders (regionaal bestuurlijk overleg huiselijk geweld) en colleges en gemeenteraden van de participerende gemeenten.
2. Nadere invulling van de samenwerking ASHG en AMK op het niveau van de NOG politieregio. Dat betekent ook het verdiepen van de samenwerking tussen ASHG Apeldoorn en ASHG Arnhem. Het ASHG Apeldoorn is ondergebracht bij MD Veluwe, het ASHG Arnhem is ondergebracht bij Hera. Beide instellingen hebben reeds een bijzonder goede samenwerkingsrelatie.
3. In de periode 2012-2015 zal een integraal samenwerkingsmodel worden ontwikkeld voor huiselijk geweld waarin expliciet aandacht wordt gegeven aan specifieke geweldsvormen.
4. Inbedding Zorgmonitor binnen alle betrokken organisaties

BIJLAGE 2   BESCHRIJVING METHODIEKEN

Basismethodiek Krachtwerk

De opvang in Apeldoorn is gespecialiseerd in de begeleiding van personen die geconfronteerd zijn met huiselijk geweld en/of machtsmisbruik. Omdat er vaak een situatie ontstaat waarin (veelal) een vrouw en haar eventuele kinderen door de onveilige situatie niet meer in hun eigen leefomgeving kunnen verblijven, kan er binnen Moviera opvang worden geboden. De begeleiding is in eerste instantie gericht op het doorbreken van de spiraal van geweld. De werkwijze is systeemgericht, dus gericht op het gezin en maakt gebruik van de methodiek Krachtwerk. Alle medewerkers zijn in deze methodiek getraind. Krachtgericht werken is een evidence-based methodiek ontwikkeld door de Amerikaanse professor Charles Rapp en vertaald naar de Nederlandse situatie door Judith Wolf van de Radboud Universiteit. De formule is simpel: mobiliseer de krachten van cliënten en stel ze in dienst van de doelen en inzichten die zij willen bereiken en de cliënten zullen een betere kwaliteit van leven ervaren vanuit hun eigen gezichtspunt (Saleebey, 2006).

Basismethodiek Veerkracht

Veerkracht is een programma dat bestaat uit verschillende methoden voor hulpverlening aan kinderen in de opvang. Vanaf 2013 werkt Moviera met dit programma. Er wordt samengewerkt met een gedragswetenschapper en pedagoog van Lindenhout. Vanaf september 2013 zijn afspraken gemaakt om voor alle kinderen binnen 10 dagen in de analysefase de screeningsinstrumenten KIPPI en SDQ te hanteren. Moviera is een samenwerkingsverband aangegaan met de Bernulphusschool in Oosterbeek. Er is een verticale groep waar alle kinderen die met hun moeder bij Moviera in de analysefase komen, instromen. De groep wordt begeleid door een leerkracht van de school en een medewerker van Moviera. Veel trajecten kunnen binnen het vrijwillig kader blijven, omdat ouders gemotiveerd zijn voor hulpverlening en begrijpen dat de hulpverlening in het belang van het kind en zichzelf is. Daarbij worden de medewerkers gestimuleerd om waar mogelijk binnen het vrijwillig kader te werken in plaats van 'meteen' een raadsmeding te doen.

LOK (Let op de Kleintjes) groepen

LOK is een psycho-educatieve cursus voor kinderen die getuige zijn (geweest) van huiselijk geweld. In 2012 zijn er op de Noord Veluwe door MD Veluwe en Bureau Jeugdzorg drie LOK groepen georganiseerd. Moviera organiseerde er twee. In 2013 en 2014 waren dit er vier.

Eigen Kracht conferentie

In 2013 is er in de gemeente Apeldoorn en in gemeente Lochem in een huiselijk geweldsituatie een Eigen Kracht bijeenkomst ingezet.

Samen Geweldloos Verder

Samen Geweldloos Verder is gebaseerd op de methodiek Begeleide Terugkeer en biedt kortdurende hulp aan systemen die met geweld te maken hebben. Het kan hierbij gaan om cliënten die vanuit een opnamesituatie terugkeren naar huis, maar ook om cliënten die vanuit een ambulante situatie kiezen om Samen Geweldloos Verder te gaan. Doel van het traject is om de geweldspiraal in het gezin te doorbreken. In 2012 en 2013 ontstonden als gevolg van toename van vraag wachtlijsten.

Ouderschap centraal

In 2013 is gestart met het aanbieden van trajecten Ouderschap Centraal. Dit is een traject waarbij ouders er voor kiezen om niet als partners samen verder te gaan maar wel als (co-)ouders samen geweldloos vorm willen geven aan het ouderschap.

Toekomst zonder geweld

Toekomst zonder Geweld is een kortdurende interventie voor mensen die niet meer met elkaar verder willen, maar graag de gebeurtenissen willen verwerken en signalen willen leren herkennen om herhaling te voorkomen.

CONCEPT

BIJLAGE 3 CIJFERS 2012-2015

Totaal aantal meldingen SHG

Jaar	Totaal aantal meldingen SHG	Aantal politiemeldingen	%
2014	2394	1836	77%
2013	2583	1905	74%
2012	2380	1640	69%

Soort melding

Soort melding	2012		2013		2014	
Consultatie	51	2%	62	2%	71	3%
Incident is al gemeld	102	4%	98	4%	48	2%
Informatie en advies	149	6%	290	11%	322	13%
Melding ter opvolging	1116	47%	936	36%	1101	46%
Melding ter registratie	962	40%	1197	46%	760	32%
Geen antwoord	-				92	4%
Totaal	2380		2583		2394	

Aantal meldingen per gemeente

Gemeente	2012		2013		2014	
Apeldoorn	879	37%	825	32%	843	35%
Brummen	91	4%	109	4%	87	4%
Epe	130	5%	159	6%	117	5%
Heerde	47	2%	51	2%	37	2%
Lochem	62	3%	78	3%	89	4%
Voorst	84	4%	88	3%	69	3%
Zutphen	275	12%	289	11%	305	13%
<i>Oost-Veluwe totaal</i>	<i>1568</i>	<i>66%</i>	<i>1599</i>	<i>62%</i>	<i>1547</i>	<i>65%</i>

Elburg	65	3%	77	3%	65	3%
Ermelo	103	4%	93	4%	125	5%
Harderwijk	203	9%	241	9%	227	9%
Nunspeet	82	3%	74	3%	85	4%
Oldebroek	70	3%	80	3%	74	3%
Putten	86	4%	71	3%	88	4%
<i>Noord-Veluwe totaal</i>	<i>609</i>	<i>26%</i>	<i>636</i>	<i>25%</i>	<i>664</i>	<i>28%</i>
Overig	203	9%	348	13%	216	9%
Totaal	2380		2583		2394	

CONCEPT

Vormen van geweld SHG meldingen

Aard geweld	2012		2013		2014	
Geen zichtbaar letsel	162	7%	161	6%	245	10%
Zichtbaar letsel	229	10%	256	10%	241	10%
Onbekend lichamelijk geweld	342	14%	365	14%	323	13%
Stalking	131	6%	161	6%	150	6%
Bedreiging	594	25%	617	24%	608	25%
Emotionele verwaarlozing	16	1%	19	1%	53	2%
Vernieling van eigendommen	1	0%	66	3%	85	4%
Onbekend geestelijk geweld	423	18%	533	21%	436	18%
Vermoeden van seksuele handelingen	19	1%	11	0%	7	0%
Vermoeden van blootstellen aan seksuele handelingen	7	0%	2	0%	6	0%
Met zekerheid seksuele handelingen	10	0%	4	0%	4	0%
Onbekend seksueel geweld	50	2%	43	2%	26	1%
Diefstal van geld of bezittingen		0%	13	1%	17	1%
Gedwongen testamentverandering	1	0%	0	0%	2	0%
Gebruik/verkoop eigendom zonder toestemming	6	0%	3	0%	4	0%
Financieel kort houden	1	0%	6	0%	3	0%
Inperken van vrijheid, privacy en zelfbeschikking	14	1%	18	1%	18	1%
Buitensluiting	0	0%	2	0%	3	0%
Geweld tegen dieren	0	0%	0	0%	1	0%

Geen antwoord	52	2%	9	0%	8	0%
Niet van toepassing	130	5%	0	0%	68	3%
Onbekend	181	8%	162	6%	86	4%
Niet ingevuld	11	0%	132	5%	0	0%
Totaal	2380		2583		2394	

Aantal huisverboden per gemeente

Gemeente	2012	2013	2014
Apeldoorn	26	13	15
Brummen	5	5	2
Epe	3	6	2
Heerde	2	0	0
Lochem	2	1	2
Voorst	2	3	2
Zutphen	9	9	3
<i>Oost-Veluwe totaal</i>	<i>49</i>	<i>37</i>	<i>26</i>
Elburg	3	3	3
Ermelo	2	1	3
Harderwijk	7	2	5
Nunspeet	2	1	3
Oldebroek	3	2	3
Putten	5	1	1
<i>Noord-Veluwe totaal</i>	<i>22</i>	<i>10</i>	<i>18</i>
Totaal	71	47	44

Huisverboden vorm

Huisverboden	2012		2013		2014	
Samenloop met strafrecht	66	93%	41	87%	42	95%
Verlenging huisverbod	42	59%	25	53%	24	55%
1 of meer minderjarige kinderen betrokken	50	70%	28	60%	29	66%
Agressie jegens zorgcoördinator	1	1%	0	0%	0	0%
Wederzijds geweld	18	13%	11	23%	11	25%
Ouderenmishandeling	13	18%	8	17%	5	11%
Totaal aantal huisverboden	71		47		44	

Aantal complexe zaken per gemeente

Gemeente	2012	2013	2014
Apeldoorn	39	48	42
Brummen	8	9	2
Epe	12	9	14
Heerde	3	7	3
Lochem	1	3	6
Voorst	11	12	3
Zutphen	13	20	18
Oost-Veluwe totaal	87	108	88
Elburg	2	10	4
Ermelo	10	6	6
Harderwijk	28	28	23
Nunspeet	6	5	7
Oldebroek	2	4	11
Putten	6	3	5
Noord-Veluwe totaal	54	56	56
Totaal	141	164	144

Hulpverlening buiten kantoortijden

Gemeente	2012	2013	2014
Apeldoorn	72	106	95
Brummen	5	8	1
Epe	8	11	13
Heerde	2	1	2
Lochem	5	5	6
Voorst	4	12	7
Zutphen	17	12	21
Oost-Veluwe totaal	113	155	145
Elburg	10	6	4
Ermelo	9	6	8
Harderwijk	24	32	31
Nunspeet	8	3	10
Oldebroek	6	8	7
Putten	9	6	4
Noord-Veluwe totaal	66	61	64
Overig	5	0	0
Totaal	184	216	209

Hulpverlening buiten kantoortijden gespecificeerd 2012

Gemeente	SHG	JP	THV	THV (kort)	Totaal
Apeldoorn	49	7	13	3	72
Brummen	2	0	2	1	5
Epe	7	0	1	2	10
Heerde	1	0	1	0	2
Lochem	3	0	2	0	5
Voorst	1	0	2	1	4
Zutphen	10	0	5	2	17
Oost-Veluwe totaal	73	7	26	9	115
Elburg	7	1	0	2	10

Ermelo	7	0	2	0	9
Harderwijk	15	1	6	2	24
Nunspeet	2	0	2	4	8
Oldebroek	3	0	1	2	6
Putten	2	0	5	0	7
Noord-Veluwe totaal	36	2	16	10	64
Overig	0	5	0	0	5
Totaal	109	14	42	19	184

Hulpverlening buiten kantoortijden gespecificeerd 2013

Gemeente	SHG	JP	THV	THV (kort)	Totaal
Apeldoorn	83	8	12	3	106
Brummen	5	0	3	0	8
Epe	10	0	1	0	11
Heerde	1	0	0	0	1
Lochem	4	0	1	0	5
Voorst	10	0	2	0	12
Zutphen	6	0	6	0	12
Oost-Veluwe totaal	119	8	25	3	155
Elburg	4	0	2	0	6
Ermelo	5	0	1	0	6
Harderwijk	27	1	3	1	32
Nunspeet	3	0	0	0	3
Oldebroek	8	0	0	0	8
Putten	6	0	0	0	6
Noord-Veluwe totaal	53	1	6	1	61
Totaal	172	9	31	4	216

Hulpverlening buiten kantoortijden gespecificeerd 2014

Gemeente	SHG	JP	THV	THV (kort)	Totaal
Apeldoorn	70	8	14	3	95
Brummen	0	0	1	0	1
Epe	11	0	2	0	13
Heerde	2	0	0	0	2
Lochem	4	0	2	0	6
Voorst	6	0	1	0	7
Zutphen	19	0	2	0	21
Oost-Veluwe totaal	112	8	22	3	145
Elburg	4	0	0	0	4
Ermelo	6	0	2	0	8
Harderwijk	29	0	1	1	31
Nunspeet	10	0	0	0	10
Oldebroek	6	0	1	0	7
Putten	3	0	1	0	4
Noord-Veluwe totaal	58	0	5	1	64
Totaal	170	8	27	4	209

Plegeropvang

	Aantal opgevangen plegers	
2012	13	18%
2013	9	19%
2014	11	23%

Jeugdprostitutie

	2012	2013	2014
Aantal meldingen	40	57	47
Sprake van (groot vermoeden van) jeugdprostitutie	9	19	25

Gemeente Apeldoorn

In 2012 bleef het aantal complexe meldingen en huisverboden ten opzichte van het jaar ervoor nagenoeg gelijk. In 2013 steeg het aantal complexe meldingen, maar halveerde het aantal huisverboden. Het viel in 2012 en 2013 op dat meer vrouwen zich zijn gaan melden met de vraag of zij in aanmerking kunnen komen voor urgentie voor een woning. Daarnaast was er een toename van het aantal betrokkenen met psychiatrische problematiek. Ook was er een toename van het aantal meldingen waarbij meerderjarige kinderen thuis wonen, geen dagbesteding hebben, last hebben van psychische problematiek, bedreigend zijn naar ouders en geen actie ondernemen om op zichzelf te gaan wonen.

In 2014 was het aantal complexe meldingen licht gedaald en het aantal huisverboden licht gestegen.

Gemeente Brummen

In 2012 viel op dat een aantal complexe meldingen uit Brummen betrekking hadden op Turkse gezinnen, die de Nederlandse taal nog onvoldoende machtig waren. In 2013 was er sprake van een toename van het aantal jeugdprostitutie meldingen.

Gemeente Epe

In 2012 viel op dat het aantal meldingen ten opzichte van 2011 bijna was verdubbeld. Hier was geen verklaring voor. In 2013 was er een toename van het aantal jeugdprostitutie meldingen en een verdubbeling van het aantal huisverboden ten opzichte van het jaar ervoor. Het aantal complexe meldingen daalde echter. Er is extra inzet gepleegd op verbetering van de werkwijze en afstemming tussen het SHG en het Multi Disciplinaire Team.

In 2014 was er een behoorlijke stijging van het aantal complexe meldingen. Verder was er een daling van het aantal opgelegde huisverboden. Er waren een aantal complexe langdurige zaken waarbij veel geïnvesteerd is in samenwerking met de ketenpartners.

Gemeente Heerde

In 2012 bleef het aantal meldingen nagenoeg gelijk aan het jaar ervoor.

In 2013 steeg het aantal complexe meldingen. Opvallend was dat daarbij bedreiging vaak een rol speelde. Er waren geen huisverboden opgelegd.

In 2014 daalde het aantal complexe meldingen en was het opvallend dat er eveneens geen huisverboden waren opgelegd.

Gemeente Lochem

In 2012 viel op dat het aantal complexe meldingen terugliep ten opzichte van 2011. Hier was geen verklaring voor. In 2013 is de afstemming tussen het SHG en het Lokale Vangnet geïntensiveerd. Er werd in dat jaar een toename van het aantal jeugdprostitutie meldingen geconstateerd.

In 2014 was een stijging te zien van het aantal complexe meldingen en huisverboden.

Gemeente Voorst

In 2012 viel op dat het aantal meldingen ten opzichte van 2011 behoorlijk was gestegen. Dit was te verklaren door de inzet van de gemeentelijke zorgcoördinator. In 2013 en 2014 bleef het aantal meldingen min of meer gelijk.

Gemeente Zutphen

In 2012 steeg het aantal huisverboden en verminderde het aantal complexe meldingen.

In 2013 steeg het aantal complexe meldingen en waren er meer meldingen van jeugdprostitutie. Het aantal huisverboden bleef echter gelijk. In 2012 en 2013 viel op dat er in de gemeente Zutphen meer uren besteed werden aan een casus. Een verklaring hiervoor kan zijn dat er in Zutphen veel meldingen komen over mensen met psychiatrische problematiek en er veel huiselijk geweld voorkwam waarbij een chronische ziekte als stressfactor speelde. Ook waren er in verhouding meer meldingen waarbij sprake was van ernstige bedreiging met de dood en (vermoeden) van bezit van en vuurwapen. Daarnaast viel op dat uit bepaalde wijken meer meldingen afkomstig waren.

In 2014 daalden zowel het aantal complexe meldingen als de huisverboden. Het aantal jeugdprostitutie meldingen bleef nagenoeg gelijk. Wel was opvallend dat er bij 4 van de 5 meldingen geconstateerd werd dat het ook daadwerkelijk jeugdprostitutie betrof.

Gemeente Harderwijk

Harderwijk kende tot en met 2014 een Lokaal Steunpunt Huiselijk Geweld.

In 2012 viel op dat bij veel meldingen sprake was van stalking door ex-partners. Ook waren er meldingen waarbij sprake was van dierenverwaarlozing/mishandeling. Relatief veel meldingen hadden betrekking op ouderen (65+). Een kind was plegger en in alle gevallen was er sprake van geestelijke en lichamelijk verwaarlozing.

In 2013 had Harderwijk naar verhouding veel te maken met meldingen van/over buitenlandse gezinnen. Veel meldingen waren afkomstig uit twee specifieke wijken. Bij de complexe meldingen was er vaak sprake van middelengebruik, psychiatrie en geluidsoverlast.

In 2013 is er een enquête afgenomen bij ketenpartners over het Lokaal Steunpunt. Het gemiddelde rapportcijfer dat aan het steunpunt werd toegekend was een 8. De meerwaarde voor ketenpartners zat in:

- specialisme in huiselijk geweld;
- huiselijk geweld komt sneller in beeld en kan sneller opgepakt worden;
- LSH is er voor alle betrokkenen in het netwerk, dat is de grote meerwaarde;
- Korte lijnen en bereikbaarheid;
- Snel kunnen ingrijpen als de situatie dat noodzakelijk maakt.

Gemeente Putten

In 2012 viel op dat er ten opzichte van voorgaande jaren een toename te zien was van het aantal huisverboden. In 2013 was er sprake van een behoorlijke daling van het aantal complexe meldingen en huisverboden. Het SHG kreeg in Putten de afgelopen periode veelal te maken met Poolse families die tijdelijk in een vakantiewoning woonden. Voordat hulp uitgezet kon worden waren de gezinnen alweer vertrokken.

Noord-Veluwe

Binnen de Noord-Veluwe valt op dat het geloof naar verhouding vaker een rol speelt dan bij andere gemeenten in de meldingen. Het blijkt lastig in deze zaken voor de betrokkenen om zich open te stellen en een ander inzicht te krijgen.

In 2014 kreeg het SHG met name op de Noord-Veluwe veel te maken met volwassen zonen die minder goed aansluiting vonden bij bestaande hulpverleningsstructuren. Het gaat daarbij vaak om problemen op meerdere gebieden: verslaving, schulden, psychiatrie en meestal ook zorgmijdend gedrag. Er werd ingestoken op motivatie en het zoeken naar de meest passende hulpverlening.

Vrouwenopvang telefooncontact

	2012	2013	2014
Telefooncontact centrale intake regio	249	178	178

Vrouwenopvang opgepakte vragen

Vragen opgepakt 2012	Advies, hulp en opvang	Geplaatst landelijk	Geplaatst elders	Totaal	Capaciteitstekort
Apeldoorn	21	3	2	26	11
Brummen	1	0	0	1	0
Epe	1	0	0	1	0
Heerde	0	0	0	0	1
Lochem	1	0	0	1	0
Voorst	3	0	0	3	0
Zutphen	7	0	0	7	0
Oost-Veluwe	34	3	2	39	12
Harderwijk	0	0	0	0	0
Hatterij	0	0	0	0	0
Ermelo	0	0	0	0	0
Oldebroek	0	0	0	0	1
Putten	1	0	0	1	0
Nunspeet	4	0	0	4	0
Elburg	0	0	0	0	0
Noord-Veluwe	5	0	0	5	1
Totaal	39	3	2	44	13

Vragen opgepakt 2013	Advies, hulp en opvang	Geplaatst landelijk	Geplaatst elders	Totaal	Capaciteitstekort
Apeldoorn	27	0	0	27	0
Brummen	7	0	0	7	0
Epe	1	0	0	1	0
Heerde	0	0	0	0	0
Lochem	0	0	0	0	0
Voorst	0	0	0	0	0
Zutphen	5	0	0	5	0
Oost-Veluwe	40	0	0	40	0
Harderwijk	3	0	0	3	0
Hatterm	0	0	0	0	0
Ermelo	0	0	0	0	0
Oldebroek	5	0	0	5	0
Putten	0	0	0	0	0
Nunspeet	1	0	0	1	0
Elburg	0	0	0	0	0
Noord-Veluwe	9	0	0	9	0
Totaal	49	0	0	49	0

Vragen opgepakt 2014	Advies, hulp en opvang Moviera	Geplaatst landelijk	Geplaatst elders	Totaal	Capaciteitstekort
Apeldoorn	43	0	0	43	0
Brummen	3	0	0	3	0
Epe	3	0	0	3	0
Heerde	0	0	0	0	0
Lochem	0	0	0	0	0
Voorst	1	0	0	1	0
Zutphen	7	0	0	7	0
Oost-Veluwe	57	0	0	57	0
Harderwijk	4	0	0	4	0
Hatterm	0	0	0	0	0

Ermelo	2	0	0	2	0
Oldebroek	0	0	0	0	0
Putten	2	0	0	2	0
Nunspeet	5	0	0	5	0
Elburg	2	0	0	2	0
Noord-Veluwe	15	0	0	15	0
Totaal	72	0	0	72	0

Bezettingspercentage en gemiddeld verblijf opvang

	2012	2013	2014
Bezettingspercentage opvang	90%	84,50%	93,40%
Gemiddeld verblijf in opvang	27,9 weken	24 weken	25,3 weken

Aware aansluitingen

Aantal Aware aansluitingen	2012	2013	2014
Aansluitingen	19	32	18
Afgeronde trajecten	13	24	19
Nog in begeleiding per 31/12	6	8	-

Ambulante trajecten

Ambulante trajecten			
Instroom	2012	2013	2014
Toekomst Zonder Geweld	24	31	30
Samen Geweldloos Verder	26	24	6
Ambulant woonbegeleiding	10	7	5
Bepaal uw eigen toekomst	10	8	0
Let op de kleintjes	22	12	0
Girls Tolk	0	0	7
Totaal	92	82	48
Uitstroom	2012	2013	2014
Toekomst Zonder Geweld	23	21	33
Samen Geweldloos Verder	22	17	9
Ambulant woonbegeleiding	-	8	8
Bepaal uw eigen toekomst	8	6	0
Let op de kleintjes	20	12	0
Girls Tolk	0	0	6
Totaal	73	64	56

Opvangtrajecten

Opvangtrajecten	2012	2013	2014
Instroom			
Traject Geweldloos Verder licht		39	14
Traject Geweldloos Verder intensief		28	17
Totaal	44	67	31
Uitstroom			
Traject Geweldloos Verder licht		34	13
Traject Geweldloos Verder intensief		15	24
Totaal	45	49	37

Cijfers Veilig Thuis

Regio Noord & Oost Gelderland	2015 (1ste halfjaar)
Adviesvragen aan Veilig Thuis	1513
Meldingen kindermishandeling	222
Meldingen huiselijk geweld, incl. politie	1434
Zorgmeldingen Jeugd van politie	492
Uitvoering Tijdelijk Huisverbod	38
Complexe zaken	104

Gemeenten Noord- en Oost Veluwe	Zorgmeldingen Jeugd	Meldingen huiselijk geweld	Meldingen Kindermishandeling	Tijdelijk Huisverbod	Complexe zaken
Apeldoorn	75	411	50	5	17
Brummen	11	44	6	1	6
Epe	14	55	4	2	7
Hattem	6	1	5	0	1
Heerde	14	19	1	1	1
Lochem	8	48	7	2	2
Voorst	7	34	2	1	2
Zutphen	31	133	24	2	9
Elburg	8	34	5	2	1
Ermelo	8	35	3	0	1
Harderwijk	22	105	7	1	6
Nunspeet	18	49	7	2	8
Oldenbroek	12	30	5	1	2
Putten	7	30	4	0	0
Overig	34	135	18		